

HANEFÎ ULEMÂSINA GÖRE

ŞİRK

VE SEBEPLERİ

Telif

**Dr. M. b. Abdurrahman
el-Humeyyis**

Tercüme

M. Emin Akın

Bu Kitapta

* İmam Ebû Hanife'ye intisab eden Hanefi âlimlerinin ehl-i şirki ve ehl-i bid'ati reddedip şirkin çeşitlerini, vesilelerini ve sebeplerini tanıtmak için gösterdikleri üstün gayretlerini;

* Aynı zamanda tevhidi korumak ve şirke giden yolları tıkamak hususunda yol almakta olan Hanefî ulemâsına, Maliki ve Şafîî ve Hanbelî kervanları da aynen uyum sağlamakta olduklarını,

* Böylece; anlaşılmış oluyor ki, bid'at ve hurafeler hususunda tavizsiz olmak bazı mezheblere has değil, bilakis dört mezhebin de bu konuda ittifak etmiş olduklarını,

* Bütün bu sebeplerden dolayı, Hanefî ulemâsının üstün çabalarını ortaya koyan bu güzide eseri, hakikatlerin ortaya çıkmasına sevdaları olan okuyucuya bir armağan olarak yayınlandığını...

Görecek, bulacak ve zevkle okuyacaksınız.

Hutbetü'l-Hace¹

Hamd, ancak Allah içindir, O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, kötü amellerimizden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur.

Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve şahadet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür.

“Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin.” (Âl-i İmran, 102)

1 'Hutbetü'l-Hace' ismiyle meşhur olan bu duayı, cuma hutbelerinde vs. konuşmalarında okuyan Rasûlullah, bizzat sahabelerine öğretmiştir. Bu haberi bize veren hadisi de İmam Tirmizi sahih bir senedle rivayet etmiştir.

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.” (Nisa, 1)

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin. Ki Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur.” (Ahzâb, 70-71)

Muhakkak ki, sözlerin en doğrusu Allah’ın Kelam’ı, yolların en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in yoludur. Amellerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurularak dine sokulan her amel bid’at, her bid’at sapıklık ve her sapıklık da ateştedir.

Birkaç Söz

Tevhidin şirkle olan savaşı, Nuh aleyhisselam'ın, kavmini Allah'a ibadete davet edip putlara ibadetten sakındırdığı günden bugüne devam etmektedir. Nuh aleyhisselam'dan sonra gelen Rasuller de kavimlerini, ibadete layık olmayan sahte ilahlara ibadet etmekten sakındırarak, yalnız Allah'a ibadet etmeye çağırdılar. Bu savaş, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem gelinceye kadar böyle devam etti. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine Nübüvvet verilmeden önce de Araplar arasında "Sadıku'l-Emin" olarak tanındığı halde O, kavmini Allah'a ibadete ve Tevhide davet etmeye başlayınca, kavmi O'na "yalancı ve sihirbaz" dediler.

İşte bu, Tevhid'e davet edip Şirk'i de terk ettirme tebliğine başlayan her Rasûlün başına gelen bir durumdur.

Aynı şekilde o kutlu Resullerin ümmetlerinin konumu da aynıdır. O gün bugündür aynı savaş devam edip gelmektedir.

Şirk, Tevhid'in zıddı olarak insanların mübtela olduğu en büyük hastalık olduğu için, biz de bu risaleyi müslümanlara nasihat olarak ve şirki tanıyıp ondan sakınmaları için yazdık.

Nitekim Allah azze ve celle, Kitab'ında: **“Allah, kendisine ortak koşanları bağışlamaz. Bundan öte dilediğini, dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, şüphesiz çok büyük bir iftirada bulunmuştur.”** (en-Nisa, 48) ve **“Şüphesiz, kim Allah'a ortak koşarsa, Allah ona Cennet'i haram kılmıştır ve onun gideceği yer Cehennem'dir. Zalimler için orada hiç yardımcıları yoktur.”** (el-Maide: 72) buyurmaktadır.

Müslüman kardeşim, şirk insanın Allah azze ve celle'ye karşı isyanı olduğu için en büyük suçtur. Bunun için şirk üzere ölen ebedi Cehennem'de kalacaktır.

Allahu Teala, **“Şüphesiz kitap ehli ve müşriklerden kafir olanlar, Cehennem ateşinde ebedi olarak kalacaklardır. Onlar insanların en kötüleridirler.”** (el-Beyyine: 6) buyurmuştur.

Öyleyse Şirk nedir?

Şirk, Allah'a zatında, sıfatlarında, uluhiyet, ibadet veya mülkünde ortağı bulunduğu itikad etmektir. Onun için, nasıl küfür imanın zıddıysa, şirk de tamamen Tevhid'in zıddıdır.

ŞİRKİN ÇEŞİTLERİ:

Şirk iki ana bölümde değerlendirilir.

1. Büyük Şirk:
2. Küçük Şirk:

Büyük Şirk:

Bu, bir şeyi Allah'a denk alıp ona ibadet etmek, Allah'a itaat ettiği gibi itaatte bulunmak, onu Allah'a ortak tutmaktır. O, kelimenin bütün anlamıyla, şirkin en ağıdır.

İçine düşeni ebedi olarak Cehennem ateşine koyan ve onu İslam dininden çıkarandır.

Büyük Şirk'in Çeşitleri

*** Duada Şirk:**

Bu Allah'dan başkasından, Peygamberler veya evliyadan, rızık, hastalıklara şifa ya da buna benzer şeyler talep ederek dua etmektir.

Zira Allahu Teala, Kitabında: **“Allah’dan başka sana yararı ve zararı olmayanlara dua etme. Eğer edersen sen de zalimlerden olursun.”** (Yunus: 100) buyurmaktadır.

Burada **“zalimler,”** “müşrikler” anlamındadır.

*** Niyet ve Arzuda Şirk:**

Bir kişinin amelinde, genelde ve ayrıntıda Allah’tan başkasına yönelmesidir. Buna “itikadda şirk” denir.

“Kim dünya hayatının ve onun çeki-ciliğini isterse, onlara yapıp ettiklerini onda tastamam öderiz ve onlar bunda hiç bir eksikliğe uğratılmazlar. İşte bunlara, Ahiret’te kendileri için ateşten başkası yoktur. Onların onda (dünyada) bütün işledikleri boşa çıkmıştır ve yapmakta oldukları şeyler de geçersiz olmuştur.” (Hud: 15-16)

* **Sevgide Şirk:**

Bu da Allah ile birlikte başkasını da Allah'ı sevdiği gibi veya daha çok ya da daha az sevmektir. Çünkü sevgi, insanın ihlasla boyun eğmesinin sebebidir.

Allahu Teala, Kitab'ında: **“İnsanlardan öyleleri vardır ki, Allah'tan başka ortaklar edinirler. Onları, Allah sevgisi gibi bir sevgi ile severler. İman edenler (ise) Allah'ı daha çok severler.”** (el-Bakara:165) buyurmaktadır.

* **İtaatte Şirk:**

Allah'tan başkasını “Teşri” ve hükümde ortak tutmaktır. Zira hüküm, yalnızca Allah'a has bir haktır. Allah şöyle buyuruyor: **“Hüküm ancak Allah'ındır.”** (Yusuf: 40)

Alimlerine veya şeyhlerine, Allah'a isyan sayılan bir ameli helal sayarak uyanlar bu sınıftandırılar. Bu konuda Allah **“Alimle-**

rini ve rahiplerini Allah'tan gayri Rabler edindiler.” (et-Tevbe: 31) buyurmaktadır.

Allah'ın Rasûlü bu ayeti Adiy b. Hatem için Tirmizi'deki sahih hadisle şöyle açıklamaktadır: “Hıristiyanlar ve yahudiler, alimlerine, helali haram, haramı da helal kilmalarında itaat ediyorlardı. Kim Allah'tan başkası için Şeriat koyma hakkı tanırса, Allah'a isyan ile küfre girmiştir. Çünkü Allah Teala şöyle buyuruyor: **“Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar kafirlerin ta kendileridir.”** (El-Maide: 44)”

Emir ve yasaklama hakkı, sadece Allah'ındır: “Yaratmak ve emretmek O'na ait değil midir?”

“Ona ait değil midir?” demek, bu hakkın başkasına nisbet edilemeyeceğine işarettir. Kim, yaratmayı veya bir işi Allah'tan başkasına nisbet ederse, en büyük şirki işlemiş ve İslam'dan çıkmıştır. Hakeza,

Allah tüm kainatın yaratıcısı ve bu kainatları, nimetleriyle terbiye edicidir. Yalnız O, yarattıklarında tüm tasarruf haklarına sahiptir.

Yarattıkları için en iyi olanın ne olduğunu en iyi bilen de sadece O'dur. O'ndan başkası hiç bir şey yaratmamıştır. Allah'tan başkası hiç bir şey yaratamadığı için, kendi benliğinde gizli olan en küçük şeyi dahi bilemez. Bunu bilemediği halde yaratılmışlara en uygun ve yararlı olanın ne olduğunu nereden bilecektir? Bu sebeple insanlar tarafından konulan bütün kanunlar batıldır. Hiçbiriyle hüküm vermek caiz değildir. Çünkü hüküm koyma hakkı ancak Allah'ındır, O'ndan başkasının hükmetme hakkı asla yoktur.

Allah azze ve celle, Allah'dan başkasının kanunlarıyla hükmetmeye "Cahiliye hükümleriyle hükmetme" adını vermiştir.

Allah azze ve celle böylece, kendi hükmünden daha hayırlı ve daha yüce bir hükmün olmadığını haber vermiştir.

* **Tasarrufta Şirk:**

Bu, Peygamberlerin ve evliyaların, kainatta tasarruf kudretleri olduğuna inanmaktır. Bu, Peygamberler ve salih insanların güzel mevkilerini inkar ediyoruz ve görmemezlikten geliyoruz anlamına gelmez. Fakat sakıncalı olan, bunlara Allah'ın özel haklarından olan kudret, tasarruf, yarar ve zarar verme gibi sıfatları vermektir.

Allah müşriklere “**İşi kim idare ediyor?**” diye sorunca onlar da “**Allah**” diyecekler. (Yunus: 31)

* **Korkuda Şirk:**

Allah'dan başkasının zarar ve yarar verdiğine inanmak veya korkuda başkalarını Allah'a denk görmektir. Örnek ver-

mek gerekirse: Ölülerin, sağ olanlara zarar vermesinden korkmak yahut vacip olan amelleri terk etmeye neden olacak kadar bir otoriteden korkmak gibi. Ancak doğal olan korkmaya gelince, yırtıcı bir hayvan gibi veya bir zalimden korkmak Şeriat'ta caizdir (Şirk değildir.) Çünkü Allah Teala, Nebisi Musa aleyhisselam'ı şu ayette korkmakla vasfetmiştir: **“Etrafını kollayarak, korkuyla oradan ayrıldı.”**

Burada meşru olan korku, insanın Allah-dan korkmasıdır ki, esas korku budur.

* **Tevekkülde Şirk:**

Tevekkül, kulun işlerini Allah'a havale etmesi, dilediğinin elde edilmesi için Allah'a güvenmesidir.

Allah azze ve celle: **“Hiç ölmeyecek olan Allah'a tevekkül et.”** buyurmaktadır. Bunun için Allah'tan başkasına tevekkül etmek caiz değildir.

Şirk olan tevekküle gelince: Ancak Allah'ın kudreti dahilinde olan şeylerde Allah'tan başkasına kalpten tevekkül edip bağlanmaktır veya yaratılmış birinin Allah'tan başka rızık vereceğine veya rızık keseceğine inanmaktır.

Büyük şirk hakkındaki sözlerimize son vermeden önce, burada insanları uyaracağımız gereken birçok konudan bazısına değinmek yerinde olacaktır. Değineceğimiz konular, çok tehlikeli olduğu halde söyleyen ve işleyenlerin birçoğunun Allah'a şirk koştuklarının farkında olmamalarıdır.

Mesela: Şifayı doktora veya ilaca bağlamak. Din ve dünya işlerinde başarılı olmayı kulun zekası, gayreti ve içtihadına bağlamak. Kulların kanun koyabileceklerine dair inanış. Ölüm nedenlerini, trafik kazalarına veya yanlış ilaç kullanımına bağlamak gibi işlerdir.

Bu ve benzeri şirk sözleri ve amelleri çoktur. Müslümanlar bunları bilip sakınmalıdır.

2. Küçük Şirk:

Küçük şirke düşen insan İslam'dan çıkmadığı gibi, Tevhid'in aslına da zarar vermez. Ancak bu şirk, imanın ve Tevhid'in kemaline aykırıdır. Küçük şirk, büyük şirke yol açan vesiledir. Çünkü şirkin birçok türü vardır. Aşağıdaki şekilde bir sıralama yapmak mümkündür:

*** Kavî Şirk:**

Dil ile olan şirktir. Allah'tan başkasına yemin etmek. "Allah ve senin sayende", "Kadıların kadısı" gibi sözlerle yemin etmek ve bir insanı Allah'dan başkasının kulluğuna nisbet etmek. Abdunnebi, Abdülhüseyn vb. isimler de böyledir. Bu, Allah'tan gayrisini tazim (yüceltme)'dir.

* **Fiilî Şirk:**

Bu da, bir müslümanın, bir şeyi “uğursuzluk” sebebi kabul etmesidir. Mesela gördüğü veya duyduğu bir şeyi yahut da bazı hayvanları, kuşları veya günleri uğursuz saymak gibi. Hakeza, kahine gitmek ve onun dediklerini doğrulamak, çalınan malın ve çalan hırsızın tesbit edilmesi için cincilere gitmek gibi. Hakeza medyumlara, üfürükçü ve benzeri şarlatanlara gitmek de bunun gibidir.

* **Kalbî Şirk:**

Riya, şöhret sevgisi, bazı amelleriyle dünya ve dünyalığı arzu etmek gibi hususlar kalbî şirktir.

Riya dört türlüdür:

I- Amelde niyetin dünyalık olup Ahiret için olmamasıdır. Bu kimseye dünyada iken kendisine arzuladığı niyeti verilir.

Ahiret'te ise hiç bir nasibi yoktur. Bu amel büyük şirktendir.

2- Amelde niyetinin Allah'ın rızası değil de insanların rızası olmasıdır. Bununla o kimse amelinin karşılığını Allah'tan değil de insanlardan bekler, Allah'ın vereceği akıbetten de çekinmez. Amel ve söz ile olan riyadandır. Bu, iman ehlinde olmadığı sürece küçük şirktir. Ama iman ehlinde olursa büyük şirktir.

3- Ameliyle mal elde etmeyi amaçlamak, mal için veya bir kadınla evlenmek için hacca gitmek, yahut da ganimet için cihada gitmek ve makam için İslam'ı öğrenmek bu tür şirktendir.

4- Ameli Allah için halis olduğu halde, bu amel makbul bir amel değildir. Çünkü Allahu Teala: **“Ancak Allah ameli takva sahiplerinden kabul eder.”** buyuruyor.

Bu kimseye ameli asla hayır sağlamaz.

Zira o küfür olan bir ameli işlemiş olup, amelden önce sahip olunması gereken temel niteliğini kaybetmiştir. Amellerin bozulmasının sebebi, işlenen amellerde imanın zıddı olan küfür ve şirkin bulunmasıdır.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği Sünnet'e uygun olmayan bir amelde "Tevhid" yoktur.

Bil ki ey müslüman kardeşim! Küçük şirkin tüm türleri büyük şirke dönüşebilir. Bunun da sebebi, bu amellerle beraber kalben bunlara itikad etmek, Allah'dan başkasını yüceltmektir. Ve bu, büyük şirke dönüşür. Buna karşı yardım ve tevfik Allah'tandır.

* **Şirk-i Hafi (gizli şirk):**

İbn Abbas (radıyallahu anh) küçük şirki tefsir ederken şöyle demiştir: "Kişinin arkadaşına, 'Allah'ın ve senin sayende,' 'Allah ve falan adam olmasaydı' gibi sözleri söylemesi gizli şirktir."

Doğru olan şudur: Eğer “Önce Allah ve sonra da falan dilemeseydi,” “Allah’ın sayesinde, sonra da senin sayende” demesi daha uygundur. “Allah’a ve sana güveniyorum” demesi hatalıdır. Doğrusu “Önce Allah’a, sonra sana güveniyorum” demesidir. Çünkü bu cümledeki “ve” atıf edatı, Allah ile kul arasında bir denklığı sözkonusu yapar. Doğru olan önce Allah demek ve sonra ise ardından bunu söylemektir; çünkü “sonra” tertibi derece farkını ifade ediyor.

Küçük ve Gizli Şirkin Keffareti

“Rabbimiz, bildiğimiz bir şeyi sana ortak koşmaktan sana sığınırız ve bilmediğimizden de senden bağışlanmamızı dileriz.” diyerek Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in dua ettiği gibi dua etmektir. (Bunu Ahmed b. Hanbel sahih bir senedle Müsned’de rivayet etmiştir).

Yine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Kim Lat ve Uzza’ya yemin ederse (hemen ardından) ‘La ilahe illallah’ desin. Kim arkadaşına, ‘Gel seninle bahis oynayalım.’ derse, sadaka versin.” (Muttefikun aleyh) buyurmuştur.

BAZI ŞİRK OLAN AMELLERDEN ÖRNEKLER

* **Sihirbazlık ve gözboyayıcılık:**

Bu, bedenlere ve hatta kalplere etki eden muska, üfürük ve efsunlama gibi şeylerdir. Bir insanı hasta edip öldürdüğü gibi, kadınla kocasının arasını da ayırabilir.

Hükmü: Sihir yapan İslam'dan çıkmıştır. Çünkü sihir küfürdür.

* **Kehanet (Gaibden haber vericilik):**

Kehanet, gelecekte olacak bir olayı okumak anlamına gelmektedir.

Kahin, Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği gayb'dan haber verme ilmine sahip olduğunu iddia edendir.

Kehanette bulunan insan Allah'ı inkar etmiş olur ve kafirdir. Kim onun dedikleri-

ni doğrularsa, en büyük küfrü işlemiş olur. (Kart falı, Tarot, Medyumluk bu sınıfa girer).

*** Sihri bozmak:**

Sihir yapılan bir insanı, sihirden kurtarmaya çalışmaktır. Bu da ikiye ayrılır.

a) Sihri sihirle iptal etmek ki, bu küçük küfürdür.

b) Sihri, Kur'an ve Sünnet'te sabit olan duaları okuyarak çözmektir ki, bu caizdir.

*** Müneccimlik (Yıldıznamecilik veya Astroloji):**

Bazı yıldız ve burçları, yeryüzünde meydana gelen olaylara müessir kabul etmektedir. Bu yıldız ve burçların kendi başına etkili olduğunu veya Allah'ın izni ile etkili olduklarını düşünmek de şirktir. Bununla ilgilenen, büyük şirkin içine düşmüş ve İslam'dan çıkmıştır.

Çünkü yıldızların yaratılmasının amacı, yeryüzündeki insanlar için gökyüzünü süslemek, yolcuların yollarını belirlemesi ve Şeytanların taşlanmasıdır. Kur'an-ı Kerim bu konuda bize böyle haber vermiştir. Fakat bu yıldızların ve burçların hareketlerinin yerde olan olaylara benzerlik arzettiği söylenirse, küçük şirk işlenmiş olur. Bu, "Tevhid" dininin kemaline aykırıdır.

* **Nazarlıklar:**

Bunlar bir hayrı celbetmek veya bir şerri uzaklaştırmak için boyuna asılan nazarlıklardır. Bu, isterse Kur'an'dan bir ayet veya bir ip veya delikli ağaçlar ya da benzeri taşlar olsun, aynı hükme dahildir.

Nazarlıklar iki türdür:

1- Kur'an'dan olmayanlar: Bu, Şeriata göre haramdır. Kim bunun fail veya etki sahibi olduğunu zannederse, büyük şirke

düşmüş olur. Fayda verebileceğini zannetse bile yine müşrik olur.

Bu nazarlıkların haram kılınışının nedeni, insanın kalbini Allah'dan başkasına bağladığı ve insanın başkasına tevekkül etmesine yol açtığı içindir. Büyük şirke götüren şeylerdir ve fasid itikadlara zemin hazırlar

2- Kur'an'dan olanlar: Selef-i Salihin bu konuda ikiye ayrılmıştır. Kimi caiz görürken ve kimisi de görmemektedir. Doğrusu, "haramdır" diyenlerin görüşüdür.

Nazarlıkların şirk olarak adlandırılması nedeniyle bu hükmün genelliği sozkonusudur. Bunun için Kur'an'dan olanla olmayanın arasını, sonunda ikisi de şirke götürdüğü için ayırmadık. Allah daha iyi bilir.

* **Okuma (Rukye):**

Kur'an'dan veya Nebevî olsun, hastalara okunan dualarda mubah olan "Rukye",

Arab diliyle olup anlaşılır olması ve haram olan bir şeyi içermemesidir.²

Örnek vermek gerekirse, Allah'dan gayrisından yardım dilemek, ona güvenmek, "Rukye" yaparken bile bunun ancak Allah'ın izni olursa yararlı olacağına inanmaktır. Bu şartlardan birisi kalkarsa haram olan "Rukye" vukubudur.

Şöyle bir örnek verebiliriz:

"Belaların uzaklaştırılması için bilezik ve ip gibi şeyler takmak."

Zarar ve yarar ancak Allah'ın izniyledir. Çünkü Allah bütün yaratılmışlar üzerinde tek kuvvet ve kudret sahibidir.

Kim böyle şeylerin hayır veya şerre neden olduğuna inanırsa, büyük şirke düşmüş olur. Olabileceği şüphesine sahip olmak ise küçük şirktir.

2 Arapça bilmeyen de kendi diliyle hastanın iyileşmesi için dua eder

Son söz olarak şöyle deriz:

Bugün islam aleminde şirkin apaçık görünen şekli, Müslümanların başlarına gelen musibetlerin ve karşılaştıkları fitnelerin, savaşların ve depremlerin, daha bunun gibi, Allahu Teala'mn muslümanların başına verdiği birçok azabın yegane sebebidir.

Evet, sebebi de insanların Tevhid'den yüz çevirmeleri, akide ve amellerine şirkin bulaşmasıdır. Bunun ispatı ise, birçok islam beldesinde şirk olan sayısız davranışların Muslumanlarca İslam'dan sayılması gösterilebilir.

Bu davranışlara gelince; Allah'tan başkasına yalvarıp dua etmek, veli zannettikleri kulları mescidlere defnetmek, onlar için adakta bulunmak, kabirlerde veya türbelerde kurban kesmek, kabirleri tavaf etmek, kabirlere karşı namaz kılmak, vb. bu

şirk amellerine örnek olarak gösterilebilir.

Şirkin en büyük biçimi Allah'ın indirmediği ile insanlar arasında hüküm vermektir. Beşeri kanunlarla hüküm vermek, bundan razı olmak ve bunları inkar etmemek, kâr adı altında faizle alışveriş etmek bu tür şirke örnektir.

Hem bu güzide esere bir giriş, hem de konunun anlaşılmasına yardımcı olsun diye; yayınevimiz tarafından daha önceden bastırılıp dağıtılan bu 'birkaç söz'ü yazarın hoşgörüsüne sığınarak buraya ilave ettik. Okuyucuya faydalı olmasını dileriz.

Allah'tan müslüman toplulukları şirkin ve haramların pisliğinden temizlemesini diler, hepimizi doğru yola iletmesini dua ile isteriz.

ÖNSÖZ

Hamd, Allah'adır. O'na hamdeder, O'ndan yardım diler ve O'ndan bağışlanmamızı isteriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirmişse, onu kimse saptıramaz. Kimi de saptırmışsa, onu doğru yola getirecek olan kimse yoktur.

Şahidlik ederim ki, ilah ancak Allah'dır; O'ndan başka ilah yoktur. Yine şahidlik ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür.

“Ey İman edenler! Allah'tan hakkıyla korkunuz ve ancak müslüman olarak ölünüz!” (Al-i İmran, 102)

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden sakının. Adıyla birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah'dan

ve akrabalık haklarına riayetsizlikten sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.” (en-Nisa, 1)

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru olan bir söz söyleyin, ki Allah amellerinizi ıslah etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Rasûlune itaat ederse, büyük bir kurtuluşa ermiştir.”

(el-Ahzab, 70-71)

Sözlerin en hayırlısı Allah’ın sözüdür. Yolların en hayırlısı Muhammed’in yoludur, işlerin en kötüsü sonradan uydurulanlardır. Her uydurulan bid’attır. Her bit’ad dalalettir ve her dalalet de Cehennem’dedir.

Fer’i meselelerde Ebu Hanife’nin yolundan gidip, usûlde O’na uygun amel eden alimlerin, bazı islam topraklarında sıkça rastlanan kabirci bid’at ehli, şirk ve şirkin türleri, şirke götüren sebepler ve şirkin alametleri hakkında gerçekten taktir

edilecek ilmi çalışmaları vardır.

Bu alimler, böylece; kendileri gibi Tevhid'i korumak, şirkin giriş kapılarını ve şirke neden olan vesileleri ortadan kaldırmak için mücadele eden Maliki, Şafii ve Hanbeli alimlerinin kafilesine katılmaktadırlar. Bu da bize gösteriyor ki, Ebu Hanife'ye intisab eden bazı alimlerin, kabirlere ilişkin şirk olan bid'atlere karşı, tıpkı diğer Ehl-i Sünnet Mezheb alimleri gibi; saf ve berrak olan akideyi şirkten, bid'atlardan ve buna davet eden etkenlerden arındırmak için, gerçekten övülmeye değer gayretleri vardır.

Bu alimler çabalarında; Ebu Hanife, Malik, Şafii ve Ahmed b. Hanbel'in izini takip etmişlerdir. O İmamlar ki, bütün çabalarıyla Tevhid'in hürmetini korumak için şirke ve müşriklere karşı mücadele etmişlerdir. Bazılarının zannettikleri gibi şirk türünden olan bid'atlara, kabircilere ve

benzerlerine karşı sadece Hanbeli alimleri mücadele etmemişler; Hanefi alimleri de aynı duyarlılığı sergilemişlerdir.

Böyle söyleyenlerin hepsine ilmi bir cevap olması için, bu sahada Hanefi alimlerinin görüşlerinden bir nebzeyi, bid'at ehline karşı hüccet olması için sunuyorum. İnşallah, gücüm ve imkanım nisbetinde; bu alanda Maliki ve Şafii alimlerinin görüşlerine de değinmek istiyorum. Bu kitabımda Hanefi alimlerinin şirkin tanımı, kısımları ve ona sebep olan etkenleri nasıl tanımladıklarına örnekler vereceğim. Bunun için konuyu dört bölüm halinde ele aldım:

Birinci Bölüm: Hanefi alimlerine göre şirkin tanımı.

İkinci Bölüm: Hanefi alimlerine göre şirkin türleri.

Üçüncü Bölüm: Tevhidi korumak için

Hanefi alimlerinin sakındırdıkları şirk vesileleri.

Dördüncü Bölüm: Hanefi alimlerinin açıklığı kavuşturdıkları bazı şirk örnekleri.

Allah'dan dileğim, bu kitabı sadece kendi rızası için halis bir amel olarak kabul etmesi ve onu hesap günü mizanımdan saymasıdır, O bize yeter. O ne güzel ve kildir. Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

**Dr. Muhammed b. Abdurrahman
el-Humeyyis**

Birinci Bölüm

HANEFİ ALİMLERİNE GÖRE ŞİRKİN TANIMI

Hanefi alimlerine göre şirkin ne olduğunu açıklamadan önce, şirkin sözlük anlamını izah etmemiz yerinde olacaktır.

Şirk: Bir şeyde birisine ortak koşmaktır. “Ortak olmak” ve “şirket” aynı kökten oluşur. “Ortak kıldı” demek; ortak kılınan o şeyde zat veya anlamda, az veya çok bir nasip tayin edilmesi demektir. “Birisine birşeyde ortak oldu” demek, “ortak olunan şeyin azında veya çoğunda pay sahibi olmak” demektir. Bu ister bir zatta veya ister sıfatta olsun farketmez, aynı şeyi ifade eder. Şeriat’a göre her küfrün imanın karşıtı olması gibi, şirk de Tevhidin karşıtıdır.

İmam Abdulkadir ed-Dehlevi³ diyor ki:

3 Abdulkadir b Abdırrahım el-Umeri ed-Dehlevi el-Hanefî. Meşhur alimlerden

“Şirk, insanın Allah’tan gayrisinde Allah’ın sıfatlarından bir sıfatın varlığına itikad etmesidir.”

Mesela; “falan kimse her şeyi bilir” demesi veya “falan kimse dilediğini yapar” yahut “bana hayır ve şerrin dokunması onun elindedir” gibi sözlerle; ya da Allah’tan gayrisini Allah’ı yücelttiği gibi yüceltmektir. Birisinden bir şeyi istemek için ona secde etmesi veya onun için bir itikada sahip olmasıdır.⁴

Bu tanımdan da açıklığa kavuşuyor ki, O’na göre şirk, Allahın fiillerine veya sıfatlarına şamil olduğu gibi, aynı zamanda kendisine ibadet edilmeye özgü olan, kullarının fiillerini de içine alır.

Hakeza imam Muhammed İsmail ed-

H. 1230’da vefat etmiştir. Bkz: Nuzhetu’l-Havatir, 7/302-304.

4 Tavidihu’l-Kur’an, 1/105, Urduca.

Dehlevi⁵ ve Şeyh Ebu'l Hasan en-Nedvi (ibare Nedvi'nindir) şöyle derler: “Şirk sadece insanın başkasını Allah'a eş koşup O'nunla arasında hiçbir fark gözetmeden denk kabul etmesi değildir. Bunun yanında, bilakis şirkin gerçeği, insanın Allah'ın kendi yüce zatına ve ibadetine alamet kıldığı amelleri, insanlardan birine secde etmek, onun adına kurban kesip nezirde bulunmak, zor anlarda ondan yardım dilemek ve onun her yerde hazır ve nazır olduğunu söyleyip, onun tasarruf yetkisine sahip olduğunu isbat etmeye çalışmaktır.”⁶

5 Muhammed İsmail b. Abdilgani b. Abdirrahim el-Umeri ed-Dehlevi el-Hanefi, H. 1193'de doğup 1246'da öldü. “Takviyetü'l-İman, Tenviru'l-Ayneyn fi İsbati Refi'l-Yedeyn gibi kitapları vardır.

6 Muhammed İsmail b. Abdilgani b. Abdirrahim el-Umeri ed-Dehlevi el-Hanefi, hakkında önceki dipnotta bilgi verilmiştir.

Bunların hepsi ile şirk sabit olur ve insan bununla müşrik olur.⁷

Bu tanımlar da bize açıkça göstermektedir ki, birçok Hanefi alimi şirkin beyanı ve tanımlamasında sadece “Rububiyet” meselesi üzerinde durmamışlardır. Aksine, gördüğünüz gibi onlar, kim olursa olsun Allah’dan gayrısına bir ibadeti tahsis kılmayı “şirk-i ekber” olarak adlandırmışlardır.

İşte bu, amelleri yok eden ve işlendiğinde Allah’ın, onu işleyenin ne nafile ve ne de farz bir ibadetini kabul etmeyeceği bir şirktir. Allah azze ve celle bu tür şirk hakkında şöyle buyuruyor: **“Andolsun sana ve senden öncekilere, “eğer şirk koşarsan şüphesiz amelin yok olur gider ve sen de hüsrana uğrayanlardan olursun” diye vahyedildi.”** (ez-Zumer, 65)

7 Takviyetu’l-İman, 22-23 (Urduca); en-Nedvi, Risaletu’t-Tevhid, 32-33.

“Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun ötesinde dilediği kimseye dilediğini bağışlar.” (en-Nisa, 48)

Fakat ne yazık ki cahillerin çoğu sadece Tevhid-i Rububiyetin yeterli olduğunu söylemekle yetinmektedirler. Böylece onların uluhiyyette şirke düşmeleri onlara çok basit ve hafif geldi ve ibadeti Allah’tan gayrisına yönelttiler. Onlara yalvarıp onlarla “istiğase”de bulundular. Bilmelidirler ki, Allah Rasûlünün belirttiği gibi; “dua ibadettir.”⁸

8 Ahmed b. Hanbel, 4/267, 270, 276; Ebu Davud, Kitabu’s-Salat, Babu’d-Dua, 1479; et-Tirmizi (H. 211), 2969, Bakara tefsirinde, 5/374 (3247), el-Mu’minun Suresi tefsiri, 5/ H 456, 3372, Kitabu’d-Dua’da Babu Fadlı’d-Dua; İbn Mace, 2/1258, H 3828, Kitabu’d-Dua Bab-u Fadli’d-Dua; el-Buhari, el-Edebu’l-Mufred, s.105; İbni Ebi Şeybe, el-Musannef, 6/21, H. 29167; İbni

Bunun için bu şirke düşmek, meydana çok gelen bir durumdur. Özellikle de cahiller arasında buna sıkça rastlanır. Bunun nedenlerine gelince; ilim ehlinin kusurunu, bu konuda ilme intisab ettiğini söyleyen bazı kimselerin sapıklığını ve dahanicesini saymak mümkündür. Ancak, yurkarıda da gördüğümüz gibi, Hanefi alimlerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır ki, bunlar “Rububiyette şirk” ile “Uluhiyyette ve sıfatlarda şirk”in arasını ayırmamışlardır. Şirki izah ederken sadece bir türünü değil, onun tüm türlerini zikretmişlerdir.

Hibban (ihsan), 2/124, H. 887; el-Beyhaki, Şuabu'l-İman, 2/37, H. 1105; el-Hakim, el-Müstedrek, 1/491 (isnadının sahih olduğunu söyledi, ez-Zehebi ve İbn-i Cerir, et-Tağyir'de (24/78-79) ona muvafakat ettiler...)

İkinci Bölüm
**HANEFİ ALİMLERİNE GÖRE
ŞİRKİN TÜRLERİ**

Yukarıda gördüğümüz üzere, şirkin türlerini arzetme esnasında doğal olarak anlaşılmaktadır ki, bu şirk türleri sadece Rububiyet cihetiyle sınırlı kalmayıp, Ubuluhiyete (Uluhiyete) de şamildir, ileride yapacağımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bu, Allah'ın isimlerinde ve sıfatlarında da O'na şirk koşmayı içine alır.

Bu da Allah'ın kullarından herhangi birisine, Allah'ın sıfatlarından bir sıfatı uygun görmek veya insanlardan herhangi bir kimse hakkında onu, kendisine ibadet edilen ilah derecesine çıkaracak kadar aşırı gitmektir.

Biz bu vesileyle aşağıda bazı hanefi alimlerinin, şirkin çeşitleri hakkındaki açık-

lamalarını vermeye çalışacağız.⁹

1. İmam Ahmed es-Serhendi¹⁰ diyor

9 Hanefi alimlerinin de açıklayacakları gibi, şirkin kısımları sadece İslam toplumlarında cehaletin yaygınlığı nedeniyle meydana gelen şirki amellerdir Görüşüme göre, onlar ibadette şirk koşmayı da delilleriyle özet olarak anlatsalardı daha yararlı olurdu. Ancak, yine de onlar şirk hakkında gerekli ayrıntılı bilgileri vermişlerdir. Şirkin vukubulduğu ibadetler sadece zikredilen ameller veya ibadetler değildir. Bilakis daha birçok ameller ve ibadetler de vardır. Acaba Hanefiler neden sadece bir türün üzerinde daha çok durdular? Bu, ancak bizim dediğimizin doğruluğunu isbat edicidir ki, Hanefi alimlerinin -hemen- hepsi, ibadetle ilgili amellerde şirke düşülmesinden insanları sakındırmışlardır.

10 Ahmed b Abdilehad es-Serhendi el-Hanefi el-Maturidî el-Nakşibendi'nin, Beyanu'l-Akaid, Ala Mezhebi'l-Maturidiyye,

ki: Şirk iki türüdür Birincisi, “Vacibu’l-Vücut” hakkında şirk koşmak, ikincisi ise “ibadet’te şirk koşmaktır.

2. İmam Ahmed er-Rumi¹¹ ve Subhan Bahş el-Hindi, sirkin altı türünü zikrettiler. Bu altı türün bir tanesi sudur:

Şirku’t-Takrib: Bu, Allah’a yakınlık¹²

Tehzibu’s-Sufiye ve Risaletu İsbati’n-Nubuvveti ve ayrıca, er-Reddu Ale’ş-Siy’a adlı eserleri vardır H. 1034’de oldu. Bkz: Nuzhetu’l-Havadır, 5/43-55.

11 Ahmed b Muhammed el-Akhisari el-Hanefi er-Rumi, Osmanlı alimlerindendir ilmi eserleri vardır. Tedrisatta bulunmuş ve fetva vermiştir. H. 1043 yılında ölmüştür. Bkz: Hidayetu’l-Ârifîn, 1/157; Mu’cemul-Muellifîn, 2/83.

12 Delili: **“Biz onlara, bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz.”** (ez-Zümer, 3)

için Allah'tan¹³ gayrisına ibadet etmektir.

3. et-Tahanavi¹⁴ de muhtelif şirk türlerini şöyle zikreder:

a) İbadette şirk.¹⁵

13 Mecalisu'l-Ebrar Ala Hazineti'l-Esrar, s.150-152.

14 Muhammed b. Ali b. Hamid b. Sabir el-Hanefi et-Tahanavi, kelamcı ve edibdir, Maturidi fakihlerindendir. Bkz: Nuzhetu'l-Havadır, 6/287; Mu'cemu'l-Muellifin, 11/47.

15 **“Andolsun ki biz her ümmete tağuttan kaçının ve Allah a ibadet edin diye (tebligat yapması için) bir Peygamber gönderdik.”** (en-Nahl, 36), **“Andolsun ki biz Nuh'u kavmine gönderdik O kavmine ey kavmim, Allah'a ibadet edin Sizin O'ndan başka bir ilahınız yoktur (dedi).”** (el-Araf, 59) **“Allah'tan başkasını Allah ile beraber ilah edinme. Yoksa kötülenmiş ve aşağılanmış olarak oturur kalırsın.”** (el-İsra, 22). Demek istiyor ki,

b) İtaatte Şirk.¹⁶

c) İsimlerde şirk.¹⁷

Allah'tan gayrısına ibadetini tahsis etme, bu, O'ndan başkasına ibadettir.

16 **“Ey Ademoğulları! Ben sizden Şeytana ibadet etmeyin diye söz almadım mı?”**

(Yasin 60) Demek istiyor ki, Ben sizden ona itaat etmemeniz, ona uymamanız ve size emrettiği isyanda ona itaat edip ibadet etmemeniz için sizden ahid almadım mı? **“Ey babacığım, Şeytana ibadet etme! Şüphesiz ki Şeytan, Allah'a isyan etmiştir.”** (Meryem, 44)

17 Bundan amaç, hayvan kesiminde

Allah'tan gayrısının adını anmak olabilir.

“Üzerine Allah'ın adının anılmadığından yemeyiniz. Şüphesiz o fısktır.” (el-Enam,

121), **“Ancak size leşi kanı, domuz**

etini ve Allah'tan gayrısı için kesileni haram kıldı.” (el-Bakara, 173) Bundan

amaç, doğan bir kimseye Allah'tan gayrısına ibadet etmeye verilen ad

olabilir: Abdulharis, Abduluzza denilmesi gibi. **“Onlara salih bir çocuk verilince, kendilerine verildiğinde O’na ortaklar edinirler.”** (el-Araf, 100) Yani o dođan çocukta, Allah’ın onu yaratmasına ortaklar kořarlar. Halbuki Allah onu varetmiř ve onu onlara nimet olarak vermiř ve onunla anne-babasının gönüllerini sevindirmiřtir. Ama onlar, Allah’tan gayrısına onu kul etmiřlerdir. Onu Allah’tan gayrısının kulu olarak adlandırmıřlardır: Abduluzza, Abdulhari, Abdulka’b gibi. řiiler de bu řirke dűşerek çocuklarına Abdulali, Abdulhasan, Abdulhűseyin vb. isimler takmıřlardır. Veya Allah onlara o çocuđu nimet olarak verdikten sonra, Allah’a, ibadette ortak kořarlar. Halbuki onlara sayısız nimetler verilmiřtir. Bu ifade tarzı, nevi’den cins’e intikal usűlűdűr. Ayetin bařı, Adem ile Havva hakkındayken, kelam sonradan cins’e intikal etmiřtir. Bu, řűphesiz Adem’in neslinde çoktur. Bunun için Allah onlara

d) İlimde Şirk.¹⁸

şirkin batıl olduğunu bildirdi ve bunların çok şiddetli bir zulüm işlediklerini söyledi. Bu şirkin sözlerde veya davranışlarda olması aynı şeydir. Allah onları tek bir nefisten yaratmıştır. O nefisten onun eşini varetmiş ve onlara kendi nefislerinden eşler yaratmıştır. Sonra onlar arasında bir sevgi ve şefkat yaratmıştır. Bu nedenle onlar, birbirlerinden huzur bulurlar. Birbirlerini sevip dost olurlar. Sonra onlara çocuklarının olması için şehvet verdi. Onlara kadınların rahmine yerleştirdiği çocuklar verdi. Belli bir süre sonra onları dünyaya getirdi. Onlar çocukları doğmak üzereyken onu sağ salim olarak dünyaya getirmesi için dua ederler. Tüm bunlar varken, O'na ibadet edip hiçbirşeyi O'na ortak koşmamaları ve dini sadece O'na halis kılmaları hak değil mi? Bkz: Teysiru'r-Rahman Tefsiri, 9/128-130.

- 18 **“O, gaybı bilendir Kendi gaybını (görülmez bilgi hazinesini) kimseye**

e) Kudrette Şirk.¹⁹

4. İmam Veliyyullah ed-Dehlevi²⁰ şirki aşağıdaki türlere ayırmıştır:

a) Sucud'da şirk.²¹

açık tutmaz (kimsenin bilmesine izin vermez)." (ec-Cin 26), **"De ki: Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başkası bilmez."** (en-Neml, 65)

19 **"De ki: Onlara çağırdığınızda sizi duyuyorlar veya size bir zarar veriyorlar mı?"** (eş-Şuara, 72-73) **"Allah'tan gayri kendilerine ibadet ettikleriniz, size rızık vermeye güç yetiremezler."** (Ankebut, 17)
Bkz: Keşfu İstihati'l-Fünun, 4/153-164.)

20 Ahmed Veliyyullah b. Abdirrahim b. Vecihu'd-Din el-Umeri ed-Dehlevi. el-Fevzu'l-Kebir, el-Buzur el-Bağıza ve Hucetullah el-Balığa adlı meşhur eserlerin sahibidir. H 1176'da Delhi'de ölmüştür. 6/398, 415)

21 **"Allah'a secde edin ve O'na ibadet edin."** (en-Necm, 62)

- b) Yardım istemede şirk.²²
c) Nezirde (adakda) Şirk.²³
d) İsimlendirmede şirk.²⁴
e) Büyüklerine tabi olmada şirk²⁵

22 **“Ancak sana ibadet eder, yalnız senden yardım dileriz.”** (el-Fatiha 5) Allah Rasûlu de şöyle buyuruyor: “Yardım dileyince ancak Allah’tan dile!” (Tirmizi, Ahmed b Hanbel)

23 **“Nezirlerine vefa gösterirler ve şerri yaygın olan o günden korkarlar.”** (el-İnsan, 7) Haşiyetu İbn-i Abidin Ala er-Reddi’l-Muhtar, 2/439-440; el-İbdau Fi Madarru’l-İbdita’, s. 189; Ziyaretu’l-Kubur, s. 29; El-Mecalis el-Erbaa, s. 14. **“Sonra hac ibadetini yenne getirsinler ve adaklarına sadık kalsınlar Kabeyi de tavaf etsinler.”** (el-Hac, 29) el-Bahrur-Raile, 2/298; Ruhul-Menai, 17/313.

24 Daha önce bu konuya işaret edilmiştir.

25 **“Alimlerini ve ruhbanlarını Allah’tan gayri ilahlar edindiler. O’ndan başka ilah**

f) Kurban kesiminde şirk.²⁶(24)

g) Şaibe ve Bahîrede şirk.²⁷(25)

yoktur, ilah ancak O'dur. O, onların ortak koştuklarından münezzehtir." (et-Tevbe

31) Bunun tefsirinde Tirmizi şöyle demiştir:

"Onlar onlara helali haram, haramı da helal kılınca onlar da buna rağmen onlara uymadılar mı?" Adiy b Hatem de, "Evet, ey Allah'ın Rasûlü" dedi. Rasûlullah da, "İşte bu, onlara ibadettir." buyurdu.

26 **"De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm alemlerin Rabbi Allah içindir."** (el-En'am, 162); **"Rabbin için namaz kıl ve kurban kes."** (el-Kevser, 2) Bkz: Tuhfetu'l-Fukaha, 3/67.

27 **"Ne bahîreyi, ne şaibeyi, ne vasîleyi ne de ham'ı Allah size farz kıldı. Fakat kafir olanlar Allah'a yalan yere iftira ediyorlar."** (el-Maide 103) Bu, dinde Allah'ın söylemediğini ihdas eden ve Allah'ın helal kıldığını haram kılan müşriklerin zeminidir. Kendi bozuk

görüşlerine uyararak kendi icad ettikleri kavramlarla, hayvanlarını Allah'ın emrine karşı haram kıldılar. “Bahire,” kulağını ortadan yarararak ikiye ayırdıkları ve sırtına binmedikleri deveye denir. “Şaibe,” belli bir yaşa ulaştıktan sonra başı boş bırakılıp kendisine binilmeyen, üzerine yük yüklenmeyen, yedirilmeyen deve, öküz veya koyuna verilen addır. “Ham” ise, belli bir yaşa gelip de sırtına binilmeyen ve yük vurulmayan deveye verilen addır. Bütün bunlar, hakkında delil olmadan haram kılınmış hayvanlardır. Bu ancak Allah'a iftiradır, onların cehaletinden kaynaklanmaktadır. (Teysiru'r-Rahman, 2/352).

h) Halif (Ahid verme) şirki.^{28,29}

- 28 Bu ancak hilfde (ahidde) bulunan kimsenin, kendisiyle yemin edilen şeyde ancak Allah'a özgü olan bir kemal görüp onu Allah'a denk kabul etmeye inanmasına bağlıdır. Aksı takdirde sadece dil ile böyle bir ahidde (yeminde) bulunmak "küçük şirk"tir, İslam'dan çıkarmaz.
- 29 "Kim Allah'tan gayrisinin adıyla ahidde (yeminde) bulunursa kafir olmuştur." hadisi bunun delilidir (Ebu Davud, Ahmed b. Hanbel, el-Hakim) Bir rivayette de şöyle buyruluyor: "Kim Allah'tan gayrisıyla ahid verirse, Allah'a şirk koşmuştur." (Ahmed b. Hanbel). İmam Ebu Hanife'den gelen bir rivayete göre, o, Allah'tan gayrisıyla yemini (ahid vermeyi) yasaklayarak şöyle demiştir: "Kişi ancak halis Tevhid'i Allah'a mahsus kılıp onunla yemin edebilir." (Bedaius-Senai, 3/8) İbn-i Nüceym el-Hanefi, Allah'tan gayrisıyla yemin eden hakkında şunu söyler: "'Hayatım ve senin hayatınla yemin ederim.' diyenin küf-

ı) Haccı Allah'tan başkası için yapma şirki^{30_31}

5. Şah Muhammed İsmail ise şu kısımları zikrediyor:

a) Evliyadan duayla yardım istemek ve onlarla istiğasede bulunmak.³²

b) Evliya'ya nezirde ve onlar için kurban kesmede şirk.

ründen korkulur.” (el-Bahru'r-Raik, 3/88, 5/124; el-Fetava el-Hindiyye, 6/323, 326.

30 **“Kimin gücü yeterse, onun üzerine Allah için haccetmek farz kılınmıştır.”** (Al-i İmran, 97)

31 Huccetullah el-Baliğa, 1/183, (Yeni baskı, 1/543); el-Buzur el-Baziğa, 1/127.

32 **“Allah'tan başkasına ne yarar ne de zarar veremeyecek şeye çağrıda bulunma.”** (Yunus 106), **“Rabbinizden istiğase ettiğinizde O da hemen size karşılık vermişti.”** (el-Enfal 9) (Ruhu'l-Meani, 6/129, 11/98).

c) Evliyadan -gıyablarında- yardım dilemek.

d) İsimlendirmede şirk koşmak. Doğan çocukları evliyaya nisbet etmek. Yani onların olmalarında Allah'dan gayrısını sebep bilmek ve onlara nisbet edip çocukları adlandırmak. Abdunnebi, Hibetu Ali, Hibetu Hüseyin, Hibetu'l-Murşid, Hibetu Selar vb. diye adlandırıp, onlardan belaların giderilmesini dilemek.

e) Allah'tan gayrısıyla yemin etmek.

f) Allah'ın velilerinden bir velinin adıyla çocuğu tütsülemek.

g) Veli adına çocuğa elbise giydirmek.

h) Oğlunu ayağından bir iple veli adına bağlamak.

ı) Allah'tan başkasına secde etmek.³³

33 Bunun deliline daha önce değinildi. el-Bahru'r-Raik, 5/124; el-Mirkat, 2/202; Ruhu'l-Meani, 17/213.

i) Allah'dan gayrısının gaybı bildiğine inanmak.³⁴

j) Allah'dan gayrısına tasarruf hakkı tanımak.³⁵

k) Allah'tan gayrısı için kudret sıfatı isbatına inanmak.³⁶

Bundan sonra şöyle der: “Bunların hepsiyle şirk sabit olur ve insan bununla müşrik olur.”

İmam Muhammed ed-Dehlevi, bir başka yerde şirkin kısımlarını şöyle sayar:

34 Bunun deliline daha önce değinildi el-Fetava-yı Hindiyye'de, gaybı bilme iddiaları hakkında hüküm vardır. 6/325-326; el-Bahru'r-Raik, 3/88, 5/12.

35 Bunun deliline daha önce değinildi. el-Bahru'r-Raik 2/892; Ruhu'l-Meani 17/213, el-İbda', s. 189.

36 Takviyetul-İman, s. 19-21 (Urduca); en-Nedvi, Risaletu't-Tevhid, Sh 25-33.

a) İlimde şirk.³⁷

b) Tasarrufta Şirk.³⁸

c) ibadette şirk.

d) Âdette (yani amelde) Şirk.³⁹

Buna en-Nedvi de ilavelerde bulunarak, kabirciler hakkında şiddetli tavır koymuştur.⁴⁰

37 **“Önlerinde ve ardlarında olanı bilir. Dilediği kadarının dışında, O’nun ilminden hiçbir şeyi kavrayıp kuşatamazlar.”** (el-Bakara 255)

38 **“De ki: Allah’tan başka ilah diye öne sürdüklerinizi çağırın. Onların göklerde ve yerde bir zerre ağırlığında bile hiçbir şeye güçleri yetmez, yaratılıştaki ortaklığı olmadığı gibi, O’nun bunlardan hiçbir destekçi olanı da yoktur. O’nun katında izin verdiğinin dışında hiç kimsenin şefaati yarar sağlamaz.”** (Sebe 22-23)

39 Reddu’l-İşrak, s. 16-17

40 Risaletu’t-Tevhid, s. 34-40.

Üçüncü Bölüm

HANEFİ İMAMLARININ TEVHİDİ KORUMAK İÇİN SAKINDIRDIKLARI ŞİRKE GÖTÜREN VESİLELER

Hanefî imamları, kabirleri kireçle badanalamak,⁴¹ kabirlerin üzerine bina

41 Müslim'in Câbir ve diğerlerinden rivayet ettiği bir hadiste, Allah Rasûlü kabirleri açılmak, üzerine oturmak ve üzerine bina yapmak fiillerini yasaklamıştır. Ebu Hanife ve ashabının bu konudaki görüşlerini öğrenmek için şu eserlere bakınız: Bedaiu's-Senai, 1/320; Tuhfetu'l-Fukaha, 2/256; el Metanet, 2/121; Fethu'l-Mülhim, 2/121; Mearifu Sünen, 3/305-307; Haşiyetu't-Tahavi, s. 335; Haşiyetu Reddu'l-Muhtar İbni Abidin, 2/237; el-Fetava-yı Hindiyeye, 1/194; el-Bahru'r-Raik, 2/19; el-Mebcut, 2/62; Haşiyetu Maraki'l-Felah, s. 405; el-İbda', s. 197; Ziyaretu'l-Kubur, s. 29.

(kubbe ve mescid yapıp bunuyuükseltmek,⁴² üzerine yazı yazmak,⁴³ kabirleri mescid

42 Müslim'de Allah Rasûlünün Ali (r.a.)'ı kabirleri düzlemek için gönderdiği rivayet edilir Hanefi imamlarının bu konudaki görüşlerini öğrenmek için bakınız: Tebyinu'l-Hakaik, (ez-Zeylai), 1/264; Fethu'l-Mülhim, 2/506; Ruhü'l-Meani, 15/237; (el-Alusi), Fethu'l-Kadir, 2/141.

43 Bunu Ebu Davud, Tirmizi ve diğerleri Cabir yoluyla Allah Rasûlünden rivayet ediyorlar. Allah Rasûlünün kabirlerin kireçle badana edilmesini ve üzerine yazı yazılmasını yasakladığını rivayet ederler. Bu konuda bakınız: Bedaiu's-Senai, 1/230; Tuhfetu'l-Fukaha, 2/256; Tebyinu'l-Hakaik, 1/264; Haşiyetu Mavakiyi'l-Felah, s. 405; el-İbda', s. 197.

edinmek,⁴⁴ içine kandil asmak,⁴⁵ kabirlere yönelerek namaz kılmak ve kabirlere karşı

44 Allah Rasûlü (s.a.v.) şöyle demiştir: “Allah’ın laneti yahudilerin ve hıristiyanların üzerine olsun! Onlar Peygamberlerinin kabirlerini mescidler haline getirdiler.” (Buhari, Müslim), “Bilin ki sizden öncekiler Peygamberlerinin kabirlerini mescid ediniyorlardı. Sakın siz kabirleri mescid edinmeyin. Sizi bundan alıkoyuyorum.” (Müslim) Bu konuda bakınız: Tebyinu’l-Hakaik, 1/264; Ruhü’l-Meani, 15/237; el-Mirkatu fi Şerhi’l-Mişkat, 2/22; el-Kevakibu’d-Derari, 1/316-317; el-Berari, Zi-yaretu’l-Kubur, s. 29; el-Mecalisu’l-Erbaa, s.13.

45 “Allah Rasûlü kabir ziyaretçisi kadınları, kabirlerin üzerini mescid edinenleri ve üzerine kandil asanları lanetledi.” (Ahmed b. Hanbel, Tirmizi) Ayrıca bakınız: el-İbda’, s.189; el-Kevakibu’d-Derari, 1/317; Ziyaretu’l-Kubur, s. 29; el-Mecalisu’l-Erbaa, s. 13.

dua etmek,⁴⁶ kabirleri bayram yerine çevirmek⁴⁷ ve özel olarak kabir ziyareti için yolculuklara çıkmak⁴⁸ fiillerini “şirke götüren vesileler” olarak açıklamışlardır.

46 Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: “Kabirlerin üzerine oturmayınız ve kabirlere doğru namaz kılmayınız.” Ebu Hanife, dua esnasında Rasûlullah’ın kabrine yönelmeyi mekruh görürdü. Bkz. et-Tevesşilu ve’l-Vesil, sh.293; İbn-i Teymiyye, Ruhu’l-Meani, 6/125; Mecmau’l-Enhar fi Şerhi Mülteka’l-Ebhar, 1/313.

47 Ebu Davud, Ebu Hureyre’den şöyle rivayet ediyor: “Evlerinizi kabir haline getirmeyiniz. Benim kabrimi de ziyaretgah yerine çevirmeyiniz. Bana salat getirin, zira nerede olursanız olun, salatınız bana ulaşır.” Ayrıca bkz. el-İbda’, s.185.

48 Rasûlullah (sav) şöyle buyuruyor: “Üç mescidin dışında hiçbir yer için seyahat edilmez. Mescid-i Haram, benim mescidim (Mescid-i Nebevi) ve Mescid-i Aksa hariç.”

Dördüncü Bölüm

HANEFİ İMAMLARININ SAKINDIRDIKLARI BAZI ŞİRK ÖRNEKLERİ

İnsanın garipseyeceği birşeydir ki, Arap müşrikleri Rububiyet hususunda şirk koşmadılar, sadece uluhiyet hususunda şirk koşmuşlardır. Ne gariptir ki, bugün bile İslam Ümmeti arasında Rububiyet konusunda şirkin birçok biçimlerine rastlamak mümkündür. Ancak eğer okuyucu konumuzla ilgili olarak nakledeceğimiz alıntıları kavrayabilirse, bu şaşkınlığı kolayca ve kendiliğinden yok olacaktır. Bunun için, alıntıları yer yer uzatacağım.

Muhammed Alauddin el-Haskefi,⁴⁹

49 Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Husni (el-Haskafi), Hanefilerin Şam müftüsüydü. Ed-Dürri'l Muhtar fi Şerh-i Tenviru'l-Ebsar, İfadetu'l-Envar âlâ Ulûli'l Menar adlı eser-

Allah'tan gayrisına nezirde bulunanlar hakkında şunları söylüyor: “Bil ki ölülerden ötürü halkın arasında birçok kimsenin başına gelen ve onlardan alınıp da mum yakmak, kandil yağı ve benzeri şeyler için evliyanın kabirlerine yakınlaşmak için alınan paranın hepsi, icma ile batıl ve haramdır.”⁵⁰

İbn-i Abidin bu ibarenin açıklamasında şöyle der: ‘Onlara yakınlık için, sözüne gelince, bu; “ey efendim falan, eğer kaybolan eşeğim geri döner veya hastalığım iyi olursa, ya da ihtiyacımı görürsen, sana bu kadar altın veya gümüş, yahut yemek veya mum ve yağ vereceğim!” demek vb. sözlerdir. “Batıl ve haramdır” sözünün ise çeşitli yorumları vardır: Mesela, yaratılmışı adakta bulunmak. Burada nezir caiz

leri vardır. Bkz: Hülasatu'l-Eser; 4/63-65; el-E'lam, 6/294

50 ed-Dürrü'l-Muhtar, 2/439.

değildir. Çünkü nezir ibadettir, ibadet de kula yapılmaz. Üstelik kendisine adak adanan da ölüdür. Ölü ise mülk edinemez.”⁵¹

Alusi, Allah’tan gayrısıyla istiğasede bulunan ve çok sıkı bir şekilde ölümlere bağlanan ve onlara nezir ve benzeri birçok itaat türünü tahsis edenler hakkında şunları söyler:

“Allah Teala buyuruyor ki: **‘Allah’tan başka ibadet ettikleriniz bir sinek bile yaratamayacaklardır.’** (el-Hac 73) Bu, evliyaullah hakkında ifrata gidenler için bir kötülemedir. Çünkü insanlardan bazıları zor anlarında Allah’tan gafil olarak onlara ‘istiğase’de bulunurlar. Onlara adaklar adarlar. Onların akıl sahipleri şöyle derler: ‘Onlar bizi Allah’a götüren vesilelerdir. Biz ancak Allah için adakta bulunuyoruz. Bunun sevabını da o veliye bağlıyoruz.’

51 A.g.e., s. 2/449-450.

Hiç şüphe yok ki, onlar ilk iddialarında ‘Biz onlara ancak bizi Allah’a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz.’ diyenlerin sözlerine benzer bir söz söylemişlerdir. İkinci iddialarına gelince, onlardan bu yolla hastalıkları için şifa istemedikçe ve kaybolan kimselerini veya şeylerini geri çevirmesini istemedikçe, herhangi bir sorun yoktur.”

Muhammed b. Yahya b. Muhammed el-Kandehlevi el-Hanefi⁵² diyor ki: “Kabirler üzerine mescid bina etmeye gelince: Bu, yahudilere benzemektir. Çünkü yahudilerin, Peygamberlerinin ve büyüklerinin

52 Muhammed b. Yahya b. İsmail el-Kandehlevi el-Hanefi. Fazilet sahibi bir edebiyatçı ve alimdir. Derin bir ilmî yeteneğe sahiptir. el-Kevakibu’d-Derari adlı eserin de sahibidir. H. 1334’de öldü. Bkz. el-Musannef’in önsözü, 1/27; ayrıca el-Anakid el-Ğaliye.

ölülerini yüceltmek için ve ölülere saygı olsun diye, onların kabirleri üzerine mes-cid bina etmelerindeki tazime ve putlara ibadet edenlerin amellerine benzer bir şeydir... Bu kabirlerde kandil kullanmaya gelince, bu, malda bir israftır. Allahu Te-ala, **“Mallarını gereksiz yere harcayan-lar Şeytan’ın kardeşleridirler. Şeytan ise Rabbine karşı çok inkar edicidir.”** (el-İsra, 27) buyurmaktadır. Bunda Yahudilere teşebbüh (benzeme) vardır. Çünkü onlar büyüklerinin kabirleri üzerine kandiller asarak ay dınlatıyorlar ve uğraşmaları ge-rekmeyen lüzumsuz şeylerle ilgilenip, ka-birlere büyük saygı gös teriyorlardı.”⁵³

el-Alusi el-Hanefi diyor ki: “Ben, sa-lihlerin kabirlerini yükseltmeyi, üzerine taşla, tuğlayla bina yapmayı ve o kabirle-re doğru namaz kılıp, tavaf et meyi, ka-

53 el-Kevakibu’d-Derari, 1/316-317.

birleri el ile selamlayıp belli zamanlarda oralarda toplanmayı mubah sayan cahil kimseler gördüm. Bunların hepsi, Allah'a ve Rasûlü'ne karşı apaçık bir düşmanlık ve Allah'ın dininde Allah'ı izin vermediği şeyleri ihdas etmektir. Hakkı bilmen için, Allah Rasûlü'nün Ashabının, üstelik yeryüzündeki kabirlerin en faziletlisi olduğu halde O'nun kabri hakkında neler yapıp nasıl davrandıklarını ve O'nun kabrinin ziyaretiyle ilgili olarak onların fiillerini bilmen sana yeter. Onların bıraktıkları bize uyar ve burada olanla orada olanı düşünürsen Allah seni hidayete erdirir.”⁵⁴

İmam Veliyyullah ed-Dehlevi diyor ki: “Ey okuyucu! Eğer sen müşrikleri akidelerinin ne olduğunu sağlıklı bir biçimde bilmek istiyorsan, bu çağdaki hurafecilere, özellikle İslam diyarının muhtelif bölgele-

54 Ruhu'l-Meani, 15/239-240.

rinde yaşıyan insanları “velayet” hakkındaki düşüncelerine bak!”

Onlar, daha önce yaşamış olan Allah’ın veli kullarının velayetini kabul etmelerine rağmen, çağımızda velilerin varolabileceğine imkansız gözüyle bakmaktalar, kabir-lere ve eşiklere iman etmekte. Bunlar şirkin, bid’atlerin ve hurafelerin türlü tür-lüsü ile imtihan oldular. Onların kalplerine tahrif, teşbih yerleşti ve nefislerinin derin-liklerine daldı. Hatta, “Andolsun ki siz, siz-den öncekilerin yoluna uyacaksınız” hadi-sinin hükmü gereğince, belalar ve fitnele-rin hiçbirisi olmasın, ki müslümanlar ismen de olsa içine dalmış olmasınlar.

Özetleyecek olursak, Allah’ın rahmeti, Peygamberlerin seyyidi olan Muhammed b. Abdillah’ı (Allah’ın salat ve selamı O’nun üzerine olsun) Allah Arap yarımadasında Rasûl olarak gönderdi ve ona “Hanif” olan dini ikame edip batıl fırkalara karşı Kur’an-ı

Kerim ile mücadele etmesini emretti. Onlarla mücadelede delil getirme İbrahimî dinin kesin kuralları idi ki, bununla susturma, meydan okuma ve hüccetlerini yok etme yerine gelsin.”⁵⁵

el-Budur el-Bağiza’da şöyle denir: “Allah’ın Rasûlü doğru söyledi: ‘Siz, sizden öncekilerin yollarına karış karış, kulaç kulaç uyacaksınız. Hatta onlar kelerin deliğine girseler, siz de onlara uyup gireceksiniz.’ Dediler ki, ‘Ey Allah’ın Rasûlü! Yahudiler ve Hıristiyanlar mı (onlar)?’ O da ‘Kim ya?’ diye cevap verdi.”⁵⁶

“Görmüyor musun, Mekkeli müşrikler varlığın bir silsile halinde Allah Teala’ya nisbet edildiğini kabul ediyorlardı: **“Ve eğer onlara gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorarsan, şüphesiz ‘Allah’ diyecek-**

55 el-Fevzu’l-Kebir: 26.

56 Buhari, Müslim.

lerdir.” (Lokman, 25) Bu, onları Allah’a şirik koşmaktan kurtaramadı. Belki kulağınıza şu haber ulaşmıştır:

Kıyamet saatine yakın ilim kaldırılacak. O zaman iki kişi ilimleriyle birbirlerine karşı övünecekler. Onlardan birisi “İyyake Sittîn” der, diğer de “İyyake Seb’în” der. Sonraları davalarını en alim olanlarına götürürler. O da “İyyake Tis’îyn” der. Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, o kimse başka ayetlerin içine düşmüştür.

Onlardan hiçkimse olmasın ki, Allah Teala’nın dediği gibi, O’na ortak koşmasınlar. **“Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah’a iman ederler.”** (Yusuf, 106) Allah Teala, Mekkeli müşrikleri, kendilerine kavrulmuş un yapan bir kimseyi ilahlık makamına çıkarıp, zor anlarında ondan yardım diledikleri için tekfir etti.”

Adiyy b. Hatem, Sadık ve Allah katın-

da doğrulanmış Allah Rasûlünden şöyle rivayet ediyor:⁵⁷

Rasulullah, **“Alimlerini ve ruhbanlarını Allah’tan gayrı Rab edindiler.”** (Tevbe, 31) ayetini okuduğunda, şöyle dedi: “Şüphesiz onlar o kimselere ibadet etmiyorlardı. Fakat onlar kendilerine birşeyi helal kıldığında onu helal kabul ederler, haram kıldıklarında da haram kabul ederlerdi.” Bunun benzeri birşey bugün de olabilir. Olurki, kalın kafalı bir adam çıkar ve der ki: “Bu nasıl olur? Böyle diyen kimse görmedik!” Biz de ona deriz ki: Bil ki tahrif sadece bir lafzı herkesin anladığı gibi diğerinin yerine kullanmak değildir. Aksine tahrif,

57 et-Tirmizi, Kitabu Tefsiri'l-Kur'an, (et-Tevbe, 5, (218) H. 3095; İbni Cerir, 10/114; el-Beyhaki, es-Sünen, 10/116. Hepsi Mus'ab b. Sa'd b. Adıyy b. Hatem yoluyla rivayet ettiler. Tirmizi, hakkında “garib bir hadistir” dedi.

bunlardan da daha tehlikeli bir şeydir. Bunun en çok meydana gelen şekli de, lafzı konulduğu maksadın dışında alarak, kendi hevasına ve nefsinin arzularına göre değiştirmektir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize, birgün gelip bazı kimselerin, şarabı başka bir adla adlandırıp helal kılacaklarını, zinayı adından başka bir adla adlandırıp “Allah bunu Kitabında haram kılmadı, bunu istediğiniz gibi yapabilirsiniz” diyeceklerini haber vermiştir. Görmüyor musunuz, “baldan yapılan şarap sarhoş edici değildir” deyip de sonra onu helal kılanlar olmadı mı? İşte o kimseler, Allah Rasûlünün haklarında haber verdiği kimselerdir. Bunlardan kimisi; “insan, oğlunun cariyesiyle evlenirse bu haram değildir, helaldir” diyeceklerdir. İşte onlar, tersyüz edilmiş bir topluluktur. Onları, arzuları aldatmıştır. Yarın, kimin en kötü yalancılar olduklarını göreceklerdir.

Hatta öyle insanlar görürsünüz ki, onların helal ettiklerini helal zannederler ve neredeyse, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyanların üzerlerine, hep birden saldırarak olurlar. Sen onları görmüyor musun, onlara “gelin, insanların sözlerinden vazgeçelim, insanlar doğru olabilecekleri gibi, hatalı da olabilirler, Kitab'a ve Sünnet'e uyalım” dendiğinde, ayet-i kerimede buyrulduğu üzere **“Derler ki: Biz babalarımızı bir din üzere gördük ve onların izlerine uyuyoruz.”** (ez-Zuhruf, 23) Bu sözü söyleyenler, kendilerini Allah'a davet edenlerin neredeyse üzerine saldırıp, güçleri yeterse öldürecekler. İşte onlar, gerçekten müşriktirler. Öyle ki, buna benzer hurafelerden birini duyduğum zaman ürperdim:

Bir zamanlar insanların iyi bildikleri bir kimse vardı. Şöyle demiş: “Eğer Allah Kıyamet günü falanın suretinden başka bir surette zuhur ederse, O'nu göremem” İşte

bu insan, Allah'ın kadrini küçük görmüş ve O'nu falanın derecesinden aşağı düşürmüştür. Eğer rivayet doğruysa, o kimse Allah katında asla mazur görülmeyecektir.⁵⁸

İmam İsmail ed-Dehlevi, "Takviyetü'l-İman" adlı eserinde, en-Nedvi'nin de Risaletu't Tevhid'de dediği gibi; "Şirk fitnesinin çok güçlenmesi ve insanlar arasında da şirk" başlığı altında şunları diyor:

"Bil ki, bu zamanda insanlar arasında şirk çok yaygın bir hale geldi ve halis Tevhid garib kaldı. Fakat insanların çoğu, şirkin ne anlama geldiğini bilemiyorlar. Halbuki onlar iman ettiklerini söyledikleri halde, birçok amellerinde şirke düşüp onun pisliğine bulaşmışlardır.⁵⁹

Her şeyden önce, insanların, şirk ve Tevhid'in Kur'an ve Sünnet'te ne anlama

58 el-Budur, el-Baziğa, Sh.167-170.

59 Takviyetü'l-İman.

geldiğini ve hükmünün ne olduğunu öğrenmeleri gerekir.

1. Şirk'in Zahiri Alametleri ve Farklı Şekilleri

Bilindiği gibi bugün insanların çoğu, şeyhleri, Peygamberleri, imamları,⁶⁰ melekleri ve cinleri, sıkıntılı anlarında çağırıp, onlardan ihtiyaçlarının giderilmesini, isteklerinin gerçekleştirilmesini umarak; onların uğruna adaklar adayıp, kendilerinin imdadına yetişip, muhtaç olduklarını yerine ge-

60 Yani, Şia'nın, haklarında aşırı gittikleri imamlar. Onlar imamları hakkında ta'zim ve takdiste, onların masum olduklarını söyleyecek kadar ileri gitiler. Mesela, gaybı bilmek gibi. İmameti öyle bir şekilde açıklarlar ki, neredeyse onu "Nübüvvet" zannedersiniz. Ehl-i Sünnet, Hindistan'da birçok emir ve yöneticinin baskısıyla ve onlarla beraber yaşamamanın sonucu olarak, onların akidesinin etkisi altında kalmışlardır.

tirmek için kurbanlar kesmektedirler. Hatta başlarına gelecek belaları savmak için, çocuklarını onlara nisbet ederek, Ali Bahş, Hüseyin Bahş, Medar bahş,⁶¹ Salar Bahş⁶²

61 Bediyyu'ddin el-Halebi el-Menkeburi. Hindistan'ın meşhur velilerindedir. Ona, aklın ve naklin asla kabul etmeyeceği şeyler nisbet ederler. Halk arasında köylerde, yılın oniki ayından biri onun adına düzenlenmiştir. Adı, halk arasında yaygın olan masallara karışmıştır. Son zamanlarda sapıtan Medariye Tarikati'nin kurucularındandır. Bu tarikata son demlerinde birçok hurafe, riyazat ve şarlatanlıklar karışmıştır. Medar, H. 844'de ölmüştür. (Ebu'l-Hasen en-Nedvi'den naklen)

62 Seyyid Salar Mes'ud el-Gazi, Hind'in en meşhur adamlarındandır. Hakkında birçok yalan uydurulmuştur. Kişiliği, ilmî ve tarihî olarak tamamiyle aydınlığa kavuşmuş değildir. İbn Batuta, "Seyahatname"sinde ondan söz eder. Onun birçok yer fethettiğini yazar. Hakkında meşhur

diye adlandırırılar. Peygamber hakkında söylediklerimizde, onlara karşı olan sevgi ve saygımızda herhangi bir zarar yoktur. Ancak, itikadımızda onları Allah ile denk ve aynı makamda görürsek; bunların hepsi şüphesiz şirk olur.

"Ancak biz böyle demiyoruz. Bilakis, bunun karşıtı olana inanıyoruz. Onlar da Allah'ın yarattığı kullardır. Ancak, onlar hakkında, dünyada tasarruf ve kudret sahibi olduklarına inanmamıza gelince

ve garip birçok haber gelmiştir. H. 588 yılında şehid düşerek öldü. Hindistan'ın kuzeyindeki Behrac adlı şehirde toprağa verildi. Nuzhetu'l-Havatır'da denir ki: Hind kralları çok görkemli bir kubbe yapmışlardır. İnsanlar ülkenin her yanından ona gelirler. Onun hiç evlenmemiş olduğuna inanırlar. Bunun için her yıl onu evlendirirler. Düğünde eğlenirler, adaklar adayıp onun kabrinin üzerine dikerler.

bu, Allah'ın onlara verdiği bir nimettir. Allah'ın izni ve rızası olmadıkça onlar hiçbir tasarrufta bulunamazlar. Onlara dua edip yalvarmamız, onlardan yardım dilememiz, ancak ve ancak Allah'a yalvarma ve O'ndan yardım dilemedir. Onların Allah katında bir mevki ve makamları vardır. Herkes buna ulaşamaz. Allah onların ellerinin yapacağına izin vermiş, kulları arasında verecekleri hükümde onlara serbestlik tanımıştır. Dileklerini yaparlar, istedikleri şekilde hüküm verip işleri sona erdirirler; onlar Allah katında bizim şefaatçılarımız ve vekillerimizdir. Kim onlardan bir nasibe erer ve onlar yanında bir mevkiye sahip olursa, onun Allah katında da bir mevkii ve makamı vardır. Onları tanıma bilgisi ne kadar artarsa, Allah'ı bilmeleri de o derece güçlenir..." İşte bunun gibi birçok fâsidede'viller ve çürük delillerden hiçbirisinin hakkında, Allah bir hüküm indirmemiştir.

Bunun böyle olmasının sebebi; onların Allah'ın Kelam'ını ve Rasûlü'nün Hadis'ini sırtlarının gerisine atmaları, kendi eksik akıllarına hakkı olmayan bir alanda müdahale etme yetkisi verip, mitolojik hikayeler ve hiçbir tarihi bilgi ve gerçek rivayete dayanmayan halk masallarına dayanmaları; hurafe türünden olan cahili gelenekleri ve taklid ettikleri şeyleri öne sürmüş olmalarıdır. Eğer onlar gerçekten Allah'ın Kelam'ı ve Rasûlü'nün sözlerine değer verip gerçek anlamını kavrayabilmiş olsalardı; Allah Rasûlü zamanında kâfir Arapların, aynı te'villere başvurduklarını, buna karşın Allah'ın, onların bu tür te'villerini kabul etmediğini öğrenecekler ve bunun nedenini de bileceklerdi. Allahu Teala onlar hakkında şöyle buyuruyor: **“Allah'ı bırakıp kendilerine zarar vermeyecek ve yararları dokunmayacak şeylere kulluk ederler ve: “Bunlar Allah katında bizim şefaatçileri-**

mizdir” derler. De ki: Siz, Allah’a, göklerde ve yerde bilmediği bir şey mi haber veriyorsunuz? O sizin şirk koştuğunuzdan uzak ve yücedir.” (Yunus, 48)

Bu ayetten anlıyoruz ki, Allah’tan başka gökte ve yerde hiçkimseye şefaath edecek ve kendisinden şefaath dileyene şefaath edecek bir kimse yoktur. Peygamberlerin şefaathleri ise, ancak Rablerinin izniyledir. **“Onlar, Allah’ın razı olduklarından başka kimseye şefaath edemezler. Onlar, O’nun korkusundan bir eziklik içersindedirler.”** (el-Enbiya, 28) Birisi onlara çağırsa da ve isimlerini seslense de seslenmese de, Allah’ın dilediğinden ve emrettiğinden başkası olamaz.

Cahiliye Çağı İnsanlarının Şirki ve Dalaletinin Gerçeği

Böylece, Allah Rasûlü zamanında kafirlerin ilahlarını Allah’a denk tutmadıklarını

ve onları Allah ile aynı mertebede görmediklerini anlamış olduk. Bilakis onlar, kendilerini Allah'ın yarattığına inanıyorlar ve hiçbir zaman da ilahlarının gerek mevki olarak, gerekse kudret ve kuvvet olarak aşağı olmadığına inanmıyorlar ve onlarla Allah'ın aynı seviyede olduğunu kabul ediyor değillerdi.

Onların küfrü ve şirki ancak, ilahlarına yalvarmaları, onlara verdikleri kurbanlar, adaklar ve ilahların adıyla Allah'a yaklaşmak istemeleri, onları Allah ile kendi aralarında şefaatçi ve vekil olarak görmelerinden idi.

Kim herhangi birine karşı kafirlerin ilahlarına karşı yaptıklarından birşeyi yaptığı halde, Allah'ın varlığına iman edip, bunu ikrar edip, O'nun kulu olduğunu söylese bile, Ebu Cehil ile o, şirkte aynı makamdadır.

2. Şirk Gerçeği ve Şirk Olan Ameller

Bil ki şirk, insanın sadece birisini Allah'a tercih etmesi veya Allah ile onun arasında hiçbir fark olmadığını söylemesi değildir.

Aksine şirkin gerçeği, insanın, Allah'ın kendine özgü kıldığı sıfatlar ve kendine ibadete alamet kıldığı şeyleri, mesela insanların birisine secde, onun adıyla nezirde bulunma, onunla darda kalınca istiğazede bulunma, onun her yerde hazır ve nazır olduğuna inanma, onun tasarruf kudretine sahip olduğunu kabul etme gibi şeyleri başkasına tahsis etmekle de şirk gündeme gelir. Böyle bir davranışta bulunan da müşrik olur. O bu insanın veya kralın, kendisine secde ettiği, kurban sunduğu, adakta bulunduğu insanı veya cini, Allah'tan daha aşığı veya küçük görse de, Allah'ın onu yarattığını veya onun Allah'ın

kulu olduğunu söylese de, o insan artık müşrik olmuştur. Bunda veliler, Peygamberler, cinler, şeytanlar, ifritler ve periler arasında hiçbir fark yoktur. Kim bu söylediğimiz muameleleri onlara mahsus kılar- sa, müşriktir. Bunun için Allah azze ve celle, alimleri ve ruhbanları hakkında şiddetli bir biçimde, tıpkı müşriklerin ilahlarını vas- fetmesi ve putlara tapanların şirk koşması gibi inanca ve amele sahip olan yahudi ve hıristiyanları da müşrik olarak nitelendir- miştir. Allahu Teala hem sapıtanlara, hem de dinlerinde aşırı gidenlere karşı gazaba gelmiştir:

“Onlar, Allah’ı bırakıp bilginlerini, rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih’i rab- ler (ilahlar) edindiler. Oysa onlar, tek olan bir ilah’a ibadet etmekten başka şeyle emrolunmadılar. O’ndan başka ilah yok- tur. O bunların şirk koştukları şeylerden münezze ve yücedir.” (et-Tevbe, 31)

İster alim veya sade kullar, isterse yöneticiler veya krallar olsun tüm yaratılmışlar, Allahu Teala Celle Celaluhu'ya boyun eğmek zorunda olan aciz veya güçsüz kimselerdir. Ne hayata, ne ölüme, ne yeniden dirilmeye ve ne de Kıyamet günü onları Allah yeniden yarattığında ve huzurunda durmalarını emrettiğinde, Rablerinin önünde boynu kırık bir teslimiyetle O'na itaat etmemeye ve O'na uymamaya malik değillerdir. Allah Teala, Kitab'ında bu konuda şöyle buyuruyor: **“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi, Rahman olan Allah'a kul olarak gelecektir. (Allah), tek tek sayılarını sayarak onları birleştirmiştir. Onların hepsi Kıyamet günü Allah'a tek başına olarak geleceklerdir.”** (Meryem, 93-95) Bu ayet-i kerimelerden, Allah'ın, mülkünde tek tasarruf sahibi olduğunu ve kendisinden başka hiçkimseye birşeye malik olma gücü vermediğini, yine insan-

ların hepsinin Kıyamet günü tek tek olarak huzura geleceklerini, kimsenin kimseye engel olamayacağını öğrenmiş olduk. Bu konuda daha başka birçok ayet de vardır.

Kim yukarıda zikrettiğimiz ayetleri ve burada hepsine değinme imkanımızın olmadığı ayetleri düşünürse, şirk ile Tevhid'in arasındaki farkı anlar ve o zaman bu iki kavramın çehresi bütün açıklığıyla ortaya çıkar.

Şimdi sıra, Allah azze ve celle'nin sadece kendi yüce zatına mahsus kılıp başkasına kesinlikle vermediği sıfat ve fiillerini hatırlatmaya geldi. Bunlar çoktur; bu nedenle burada hepsine yer vermek bir hayli zor.

Fakat her şeye rağmen, okyucunun temiz bir anlayışla kavrayıp; kendisiyle hak ile batılı, hidayetle dalaleti bir birinden ayırt etmesine yardımcı olacak şeylerden söz etmek gerekmektedir.

3. Kuşatıcı ve Kavrayıcı bir İlim Allah'ın Sıfatlarındandır.

Her mekan ve zamanda hazır ve nazır bulunmak sadece Allah'ın Sıfatlarındandır. Meselelerin başında bunu bilmemiz gerekir. O az veya çok olsun, yakın veya uzak olsun, gizli veya açık olsun herşeyi bilir. Hiçbir zaman O'ndan gizli kalacak şey yoktur? Bunda aydınlıkla karanlığın, göklerle yerin, dağların zirvesi ile denizlerin derinlikleri arasında herhangi bîr fark yoktur. Her zaman ve mekanda kendisinden zerre kadar da olsa hiçbir şeyin gizli kalmadığı kuşatıcı ilim, Allah'ın zatına ait olan sıfatlardandır. Bu safatlarda hiçkimse Allah'a ortak olamaz.

Kim insanlardan herhangi birinin adını telaffuz ederek ona ayaktayken, otururken, yakından veya uzaktan seslenir, başına bir bela geldiğinde veya düşmanlarının şerri-

ni savuşturmak için ona yalvarır ve onun-
la istiğasede bulunur, onun adına hatme
yapar, onu murakebe eder, dűřüncesini
onu gűrűyormuř gibi onun himmetine
yűneltir, onun adını diliyle veya kalbiyle
sűylediĐinde ve kendisin onun suretine
bűrűnműř veya kabrinin karřısındaymıř
gibi inanır ve bunu gűzűnűn űnűne getir-
diğinde onun bunu bildiğini, başına gelen
bir hastalığı veya sağlığı, zorluğu veya
kolaylıĐı, űlűmű veya hayatı, űzűntűyű
veya sevinci; ağzıyla konuştuğu herşeyi,
başına gelen kederleri, zihninde cereyan
eden herřeyi bildiĐini ve bűtűn bunlardan
haberdar olduğunu kabul ederse, bu kim-
se műřrik olur; űnkű bu itikadı řirkdir. Bu
tűr řirke “ilimde řirk kořma” adı verilir. Bu
kuşatıcı ve kavrayıcı olan Allah’ın ilmini,
Allah’tan gayrısına tahsis etmektir. Velev
ki bu isnat bir Peygamber, bir veli, bir şeyh

veya bir şehid ya da imam⁶³ ve oğlu ifrit veya cinniye için olsun; onun kendi zatından bunu bildiğini söylese ve “bu ona Allah’ın bir vergisidir, O’nun bir ikramıdır, o bu ilimle tek insandır” dese, bu sözüyle, inandığı o kişinin zatından hiç ayrılmayan sıfatlarına inanmış olur. Bu itakadın hepsi şirktir.

4. İradesi ve Kudretiyle Müstakil Olarak Tasarruf Sahibi Olmak Sadece Allah’a Ait Bir Özelliştir.

İkinci mesele: İnsanın; ilimde, irade-
de, emir ve nehiy buyurmada, dilediğini
öldürme ve diriltmenin, rızıkta genişlik ve
darlık vermenin, sağlık ve hastalık verme-
nin, yardım etme veya hezimete uğrat-
manın, kaza ve kaderi insan için hizmet-
kar kılmanın, her zaman üstün gelmesinin

63 Ebu’l-Hasen en-Nedvi, bununla Ehl-i Beyt’in imamlarını kastediyor.

mümkün olduğunu, işlerinin daima korun-
duğunu, işlerinde sürekli bir ilerleme ve
gerileme içerisinde olup, dünyanın işleri-
nin ona gerek duyulmadan düzenlendiği-
ni, başına başarısızlığın gelmesi, istek ve
temennilerinin başarıya ulaşmasının, ba-
şından belaların savuşturulmasının, sıkıntı-
lı zamanlarda yardımının, ümitsiz bir anda
kendisine el uzatılmasının, ayağı kayanın
ayağa kaldırılmasının, tamamen Allah'ın
sıfatlarının tecellisi olduğuna iman etmesi
gerekir.

Allahu Teala'ya bu sıfatlarında, ne Ne-
biler, ne veliler, ne şehidler, ne salihler,
ne ifritler, ve ne de cinler ortak olamazlar.
Kim onlardan herhangi birisinin bu mutlak
tasarrufa sahip olduğunu söylerse, on-
dan ihtiyaçlarının görülmesini talep eder-
se, ona bunun için kurbanlar keserek ve
adaklarda bulunarak yaklaşmak ister veya
başına gelen bir musibette onu yardıma

çağırırsa, “müşrik olur”. Bu şirk türüne de “tasarrufta şirk” adı verilir. Bu kimsenin onların mutlak olarak bu tasarrufa sahip olduklarını söylemesiyle, Allah’ın onlara bu kudreti verdiğini ve onlara ikramından bir libas olarak giydirildiğini söylemiş olması arasında herhangi bir fark yoktur.

5. İbadetler ve O ibadetlerin Özellikleri Sadece Allah’a Mahsustur.

Üçüncü Mesele: Allahu Teala, tazim (yüceltme) amellerini sadece kendisine özgü kılmıştır. Buna “ibadet” denir. Secde, rükû, huşu ve tevazu ile kıyam etmek gibi (sağ elini sol elinin üzerine koyarak önünde bağlamak).⁶⁴

64 Perslerde insanların efendilerine ve krallarına karşı el bağlayıp durdukları gibi. Kitabı Arapçaya çeviren Ebu’l-Hasan en-Nedvi diyor ki: Allah Rasûlü’nün mescidinde namazda durur gibi el bağlayan cahillerin

Kendinde büyüklük, salih olduğunu zanettiği insanlar için oruç tutmak⁶⁵ çok uzak mesafelerden de olsa onların evlerine doğru yönelmek, onlara gitmek için özel yolculuklar düzenleyip kendisini görmek için yanına sanki hacca giden yolcu gibi gitmeleri, o insanın adını "telbiye"

huşu ve tevazu ile Kabr-i Şerife yönelip namazdakinden daha çok bir zillet hali sergilemeleri bu kabil davranışlardandır.

65 Buradan da anlaşılıyor ki, salihlerin adına oruç tutmak, eski Hindistan'da ortaya çıkmış bir bidattir. Zaman zaman da bu oruç hiçbir gerçeği olmayan hayali kişiler adına tutulur. Bu oruçların da belli bir edebi, ahkamı, niyeti ve iftarları vardır; belli ve saygılı günlerde tutulur. Bu oruç ile, o salihlere tevessül ve istiğasede bulunarak onlardan ihtiyaçlarının giderilmesini bekler imam Ahmed b Abdilehad es-Serhendi (ö.Hicri 1034), bir müridesine yazdığı bir mektupta bu konuyu ele alıp şiddetle eleştirmiştir.

(lebbeyk) getirircesine mırıldanmak, ona yaptığı yolculukta cinsel ilişkiden, fısktan, deniz ve kara hayvanı avlamaktan kaçınmak ve edeb ve şartlar içinde davranıp, o insanın evini tavaf edip, ona secde etmek, ona kurban kesip adaklar adamak, onun evine Kabe'ye kumaş, örtü veya halle giydirildiği gibi halle giydirip kapısında kıyam etmek, dua ve istiğase ile ona yönelmek, dünya ve ahiretteki isteklerinin yerine getirilmesi için yönelmek, arzularının vasil olmasını istemek gibi fiiller şirktir.

Çünkü bütün bu filleri Allah, sadece kendi zatına özgü kılmıştır.

Yine, yücelttiği ve ta'zimde bulunduğu kimsenin evinde bulunan taşlardan birini öpmek, duvarına sarılıp perdelerine asılmak, orada ta'zim ve ibadet kastıyla fenerler ve kandiller yakmak, onun zatiyla meşgul olmak, kahinlerin amellerinden olan ta'zim ettiği yeri süpürmek, orayı ay-

dınlatmak, döşemek, oraya gelenlere su vermek, abdest ve gusül alınması için gereken mekanları hazırlamak, onun kuyusunun suyundan bereket bulmak niyetiyle içmek ve o suyu bedeninin üzerine dökmek, insanlara o suyu dağıtmak, o suyu oraya gelmeyenlere götürmek, o zatın yanından çıkarken sırtını o eve çevirmiş olmamak için arka arkaya yürüyerek oradan çıkmak, o evin hizmet ettiği gayeye saygı duymak, orada edebli davranmak, av hayvanını o mıntıkada öldürmemek, ağacını koparmamak, otunu sökmemek, oranın hudutları içinde hayvanları yaymamak gibi amellerin de hepsini Allahu Teala sadece kendi zatına özgü kılmıştır. Allah'tan başkası adına bu amelleri yapmak şirktir.

Kim bu amellerden herhangi birisini bir tarikat şeyhine, bir Peygambere, bir cine, bir kabre, bir ziyaretgaha, bir heykele veya salihlerden bir kimsenin ibadet,

zikir ve riyazet (nefis terbiyesi) için itikafa girdiği bir yere, bir eve, ya da salihlerden birinin eserlerine veya bu eserlerden bir eser olan yere teberruken giden, veya o kimsenin kendisiyle meşhur olduğu bir sembolü sergiler, kabirdeki sandukaya secde veya rüku eder, yahut adına oruç tutar, önünde huşu ve tevazu ile durur, bir elini diğerinin üzerine koyarak bağlar, ona kurbanlık niyetiyle bir hayvan getirir, yahut onun evine uzaktan kibleye yöneldiği gibi yönelir, onun için yolculuğa çıkar, ona ibadet ve tazim kasdıyla kandiller yakar, evini kumaşlarla örter (Ka'be gibi) veya kabirlerin üzerine kumaştan örtüler atar⁶⁶

66 Dinde çok aşırı gidenler, ölülerin kabirlerini, evliyaların ve salihlerin türbelerini saygınlık olsun diye kumaşlar ve perdelerle süslemeyi âdet haline getirmişlerdir Onlarla sanki hayattaki şeyhler gibi muamelelerde bulunurlar.

yahut oraya bayrak gibi bir alamet veya bir çubuk diker,⁶⁷ oradan ayrılınca arka

Ebu'l-Hasan en-Nedvi, bu bid'at'ın bazı Arap ülkelerinde zuhur ettiğini söyler. Şeyh Ali Mahfuz, "El-İbadu Fi Ma-darri'l İbtida" adlı kitabında şöyle der. "Fakat, Şeytan onlara habis olan rızkın kapısını açmak için bunu onların nefislerine güzel gösterir. Onlar kabrin üstündeki sandukanın kumaşını her yıl değiştirmek istediklerinde, halka bunu yaptıklarında ardı arkası kesilmeyen bir bereketin onları kuşatacağını, bunun hastalıklara şifa olacağını, basitlerin şerrini defedip ve rızık ve selameti celbedip, her türlü mekruhu defedeceğini, bütün korkulardan emin olacağını söyleyerek aldatırlar. Basit halk kitleleri de bunu duyunca, bu kadar kolay elde edilecek sevap için malını bu yolda bolca sarfeder. (El-İbda': Sh. 96-97)

67 Ebu'l-Hasan en-Nedvi'nin dediğine göre bu, Hindistan'da aşırı giden fırkaların ve cahillerin amelidir.

arkaya yürüyerek çıkar, ya da kabri öper, oradan sinekleri kovmak için pervaneler yapar, yahut üzerine çadır kurar, eşliğini öper, sağ elini sol elinin üzerine koyarak bağlar, kırıklık ve eziklik içinde ona boyun bükerek, türbesinde ibadet eder gibi kıyamda bekler, onun çevresinde bulunan ağaca, taşa ve ota karşı saygı tavrı takınır, onlardan hiçbir şeye karşı elini uzatmamak ve benzeri amel ve gereksinimleri yerine getirirse, şirk gerçekleşmiş olur. Buna da “ibadette şirk” denir. Bu şeylerin kendiliğinden bu saygınlığa sahip olduğunu söylemesi veya onların buna müstehak olduğunu söylemesiyle, bu şeyleri saygın görmenin Allah’ın rızasına vesile olacağını zannetmesi veya bu saygı göstermenin bereketiyle Allah’ın onların sıkıntısını gidermesine inanması da aynı şeydir.

6. Allah'a Kulluk ve Teslimiyete Özgü Alametler

Dördüncü olarak: Allahu Teala kullarına imanlarının nasıl istikamet bulup, üzerlerine rahmetin nasıl ineceğini ve isteklerinin nasıl gerçekleşeceğini öğretmiştir. Buna örnek vermek gerekirse, darlık ve şiddet anlarında, belaların vuku bulması, şiddetli sıkıntılar esnasında Allah'ın adıyla O'na yalvarmak, her amele O'nun adıyla başlamak, bir çocuk sahibi olduklarında şükür niyetiyle kurban kesmek ve çocuklara isim verirken Tevhidin belirtilerini taşıyan adlar vermek (Abdullah, Abdurrahman, Hibetullah, Ataullah, Emanetullah, Atiyyeturrahman gibi).⁶⁸

68 Yazar kitabında, Tevhidi dile getiren Hindce adlardan da örnek vermektedir. Bu adlar da sahih olan akideye işaret etmektedir. Örneğin Hudabahş (Hibetullah), Allahdaye (Atiyyetullah) gibi.

Ziraatlarından elde ettikleri hasılatın, bağ ve bostanlarından kaldırdıkları sebze ve meyvenin bir kısmını, hayvanlarının belli bir kısmını Allah için ayırmak, Allah için nezirde bulunmak, Hac ibadeti esnasında kesilen kurbanlık hayvanlara tazim niyetiyle boyunlarına bir alamet asarak saygınlık göstermemek; yemede, içmede, giyim ve kuşamda O'nun emir ve yasaklarına uymak, başına gelen her hayrın ve şerrin, açlık, tokluk, ucuzluk ve pahalılığın, sağlık ve hastalığın, basan ve azimetin, mutluluk ve mutsuzluğun, sevinç ve üzüntünün hepsinin O'ndan olduğuna; işleri kendi iradesine bağlamadan Allah'a havale etmek, (inşaaallah şöyle yapcağım demek), Allah'ın kudretinin bariz olarak ortaya çıkmasına ve kulun da aczini ifade etmeye vesile olacak biçimde O'nun adını yüceltmek (Rabbim, Seyyidim, Yaratıcım demek), yemin edince O'nun adıyla yemin etmek ve Allah'ı tazi-

me delalet eden birçok alameti yine Allah Teala öğretmiştir.

Kim bu amellerden herhangi birisini Peygamberler, evliya, şehidler, ifritler, cinler için tahsis eder ve bir sıkıntı veya bir darlık başına gelince onlara adakta bulunur, onları adlarıyla çağırır veya yaptığı işlere bakarken onların adını söyler, çocuğu olunca kurbanlar ve adaklar keser veya çocuklarını onların adlarıyla adlandırır (Abdunnebi veya İmam-bahş ya da Pirbahş gibi) yahut da hububat, meyve ve sebzelerden belli bir kısmını onlara ayırır, tarlasından elde ettiklerinden onlara belli bir hisse ayırır; sonra bu adın hatırına gagesi için hayvanlarından belli bir sürü ayırıp bu sürüye muamelesinde o hayvanlara saygı duyduğunu belli eder, o ad uğruna elini hiç kaldırmaz, yemden ve samandan yemelerine asla engel olmaz, taş veya soypayla onlara vurmaz, bundan hâyâ edip

tazim gösterir; yemesinde, içmesinde ve giyinmesinde eski gelenek ve âdetlere sanki Şeriat'ın ahkamına uyuyormuş gibi uyar, belli yiyecek ve giyecekleri kadın ve erkeklerden bazı kesimlere yasaklayıp, bunlardan başkalarına satar, mesela falan yemeği erkekler yiyemez⁶⁹ veya falan yemeği cariyeler yiyemez ya da o yemeği ikinci kez evlenmiş olan kadınlar yiyemez, şeyh Abdullah⁷⁰ adına hazırlanan Habis

69 Yemek türlerinden bir yemektir. Fatıma (Ra) adına yapılır O yemeği erkekler değil, ancak kadınlar yiyebilir. (Ebu'l-Hasan en-Nedvi)

70 Abdulhak Dehlevi, Ceştiye tarikatının büyük önderlerinden ve mürşidlerindendir. Hindistan'da Lakna'ya bağlı Radoli'de doğdu. Tevhid ve Şeriat ilimlerinde ve dinin emirlerini ve Sünnet'i korumada, insanları Allah'a davette, terfit ve tecrid'de büyük bir makama sahipti. H. 836 yılında

diye adlandırılan “İrmik Helvası”nı nargile kullananlar yiyemez gibi sözler söyleyip, hayrın ve şerrin meydana gelmesini ve darlık ve bolluğu o evliya ve şeyhlere bağlayıp “falan falanın lanetine uğradı da delirdi, falanca falan kimseyi huzurundan kovdu da fakir düştü, falan falana yardım etti de şansı açıldı ve insanlar ona ikbal etmeye başladılar, falan yıldızın akışıyla insanlara açlık musallat oldu, falanca işine, falan gün ve saate başladı da başarılı olamadı ve onu tamamlayamadı ve Allah Rasûlü dilerse şöyle olur yahut şeyhim dilerse şöyle olur” der, veya dilediği kimselere Allah’a mahsus olan isim veya sıfatları verir -ki bu sıfatlar da, Allah’ın yüceliğinin ve büyük-

öldü. Hindistan’da cahil ve sapıklar onun adını kullanarak “Şeyh Abdulhakim Azığı” adında bir yemek icad etmişlerdir. Bu tatlı bir yemektir, irmik ve şeker karışımından yapılır.

lüğünün alametleridir-, bu durumlarda şirk gündeme gelir. Yarattıklarına muhtaç olmamak, mutlak kudret sahibi olmak, sonsuz cömertlik, kahretme ve cebaret gücüne sahip olmak -sanki mabudmuş gibi-, “zenginler zengini, ilahlar ilahı, maliku’l-mülk, melikü’l-mülk” demek, Peygamberlere, Ali ile ve O’nun çocuklarından herhangi birisinin adıyla (oniki imam gibi) veya şeyhin adıyla ya da onun kabriyle yemin etmenin tümüyle, şirk gündeme gelmiş olur. Buna “ibadette şirk” denir. Bunun da aslı, Allah’ın yarattığı mahlukları, işlediği amelleriyle Allah’tan gayrısına uygun olmayan bir makama çıkarmaktır. Bu şirk türünün dördüne de Kur’an-ı Kerim ve Hadis-i Nebvi açık bir biçimde işaret etmiştir.⁷¹

Hanefi imamlarının şirk hakkındaki beyanlarını dile getirdikten sonra anlıyoruz

71 Risaletü’t-Tevhid, s. 25-44.

ki Şirk'in bu ümmet arasında vuku bulması kaçınılmazdır. Buradan da Ümmet-i Muhammed arasında "büyük Şirk" in hiçbir zaman olmayacağını söyleyenlerin sözlerini yerle bir etmektedir. Akıl sahibi olan herkes Ümmet-i Muhammed arasında "Büyük Şirk" in birçok türünün vuku bulunduğunu rahatlıkla anlayabilir. Buna delil olarak Allah Rasûlünün Şu sözü yeter:

"Benim ümmetinden bazı kabileler müşriklere katılmayınca kadar ve hatta ümmetinden bazı kabileler de putlara tapmayınca kadar Kıyamet kopmaz."⁷²

"Devs kadınlarının kalça etleri Zulhilde'nin etrafında titremeyinceye kadar kıyamet kopmaz" Zulhilde, Devs kabilelerinin Tibale'de cahiliye döneminde tapın-

72 Müslim, 4/2215; Tahziru's-Sacid'de el-Elbani, "Müslim'in Őartına göredir" der; Ebu Davud, Kitabu'l-Fiten Babu Zikri'l-Fiteni ve Delailiha, 4252.

dıkları bir puttu.⁷³

Yine Allah Rasûlü “Gece ve gündüz (insanlardan bazıları) Lât’a ve Uzza’ya tapmadan yok olup gitmez.”⁷⁴ buyurmuştur.

Hadislerde zikri geçen bu olaylar, şimdiye kadar vukubulmuş olmasa bile, şüphesiz bu birgün mutlaka olacaktır. Fakat ümmet arasında, velilere ve başkalarına ibadet etme, ibadetleri onlara bağışlama, onlar için kurban kesip adak adama, onlara

73 Buhari, Kitabu’l-Fiten, Babu Tağayyürü’z-Zemani Hatta Tu’bede’l-Evsan, 13/76 (7116); Müslim, Kitabu’l-Fiten Babu La Tekunu’s-Saatin Hatta Ta’bude Devsun Zulhilseti, 4/2230 (2906). Her iki rivayet de Said İbnu’l-Museyyeb’den, Ebu Hureyre’den.

74 Müslim, Kitabu’l-Fiten ve Eşrati’s-Saatu, Babu la Tekunu’s-Saatu Hatta Ta’bude Devsun Zu’l-Hilse, 4/2230 (2907). Ebu Seleme ve Aişe (ra) yoluyla.

dua edip onlarla istiğasede bulunma gibi, daha birçok benzeri bulunan ve inkarcılardan başka kimsenin inkar etmesi mümkün olmayan “büyük şirk” zuhur etmiştir.

Allah Rasûlü, birçok insanın dikkat edip de farkına varmadığı şirkten şöyle sakındırmıştır: “Ey insanlar! Şirkten sakının! Çünkü şirk, karıncanın yürümesinden daha gizlidir.”⁷⁵

75 Ahmed b. Hanbel, 4/403; İbn Ebi Şeybe, el-Musannef, 6/70-71 (29547); Buhari, et-Tarihu'l-Kebir, 58. Rivayetlerin bütün yolları Beni Kahi'den bir adam yoluyla, o da Ebu Musa el-Eş'ari'den. el-Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, 10/223. Aynı zamanda Ahmed ve et-Taberani, el-Evsat ve el-Kebir'de rivayet ederler. Ahmed'in ravileri -İbni Hibban'ın 'güvenilir' dediği Ebu Ali hariç- “Sahih” ravileridir. Ebu Ya'la, Müsned, 1/60-62 (54, 55, 56) Huzeyfe'nin hadisinden, o da Ebu Bekr'den merfu

Eğer birisi, “nasıl oluyor da siz, Allah’ın varlığını kabul eden, Kıyamet’e, Haşr’e ve İslam’ın tüm Şeriat’ine (ibadet ve atametine) iman edenleri; Allah’ın bir kulu hakkında ancak Allah’ın yapabileceği bir işi yapabileceğini veya onun adıyla kendisine seslenene inandığı için, onlara kafir ve müşrik diyorsunuz? Halbuki onlar kendilerine müşrik denilmesinden hoşlanma-

olarak... İbni Hacer, el-Metâlib el-Âliyye, 3/183’de İshak b. Rahaveyh’e nisbet etmiştir. Ebu Bekr el-Mervezi, Müsned’de (s. 55); el-Hakim et-Tirmizi, Ma’kil b Yesar yoluyla Ebu Bekr’den (s. 307). el-Heysemi, Mecmau’z-Zevaid, 10/224; Ebu Yala, Şeyhi Amr İbnu’l-Hasayn el-Ukali’den (Metruk’tur). el-Elbani, Sahihu’l-Cami’de, 1/694 (3731) “sahih” demiştir. Ebu Nuaym, Hilye, 7/112, Kays b. Hazım’ın Ebu Bekr’den rivayeti. el-Elbani, Sahihu’l-Cami’de “sahih” demiştir, 1/693(3730).

dıkları gibi, üstelik bundan şiddetle nefret ederler” derse, ne cevap vereceğiz?

Biz de buna cevap olarak deriz ki: Müslümanın başından yıldızların etkilerine veya herhangi bir mahlukun yarar ve zarar sağlayacağına inanmak yahut Allah’tan gayrısına secde etmek ve benzeri ameller gelebilir. Bütün bunların hepsi, onun üzerinden İslam’ın adını kaldırır ve ona küfür ve şirk adını uygun görür. Bunu işleyen kimse bu nedenle müşrik olup dinden çıkmış olur. Eğer böyle değilse, Sahabe zekatı inkar edenlerin dinden çıktıklarında ittifak ederek onlarla savaşır mıydı hiç? Hadis kitaplarındaki Kitabu’r-Ridde’nin anlamı nedir? Allah Rasûlü’nün “Müslüman bir kimsenin tam üç şeyin dışında helal değildir, ve dinini terkedenden...”⁷⁶ sözünün ve

76 Buhari, 8/38, Kitabu’d-Diyet, Müslim 3/1302 (1676)

“kim dinini değiştirirse onu öldürünüz.”⁷⁷ sözünün anlamı nedir? Bundan sonra nasıl olur da “Müslüman kesinlikle şirke düşmez” ve “İslam’la vasıfları küfür ve şirk, etkisi altına alamaz” denir?

Bu konuda söylenecek olan son söz: Müslümanlardan belli bir insanın, apaçık bir biçimde, hakkında açık naslar ve hüccet sabit olmadıkça, özellikle de içinde bulunduğu durumu cehaletinden ve te’vilden dolayı kavrayamıyorsa, ona “kafir” denilemez. Ancak, içinde bulunduğu durum hakkında hüccet sabit olup, şüphesiz, te’vil ve cehalete imkan kalmadığı halde, yine de ısrar ederse belli bir kimse hakkında şirk veya küfür hükmü gündeme girer.

Bu yazdıklarımızdan sakın ola herhangi bir kimse, bizim muvahhid olanları tekfir ettiğimizi zannetmesin. Zira “şirk” ve “kü-

77 Buhari, 8/50, Kitab İstıtabet el-Murded Din.

für” kavramarı Şeriat’ta adı geçen kavramlardır. Ve ancak Şeriattaki şartlar ve kayıtlar içerisinde kullanılır. Müslümanın haksız yere tekfir edilmesi caiz değildir.

Hakeza, böylece İslam’dan çıkmış olan “müşrik” ve “mürted”in de tekfir edilmemesi, Şeriatta caiz değildir. Selef-i Salihin’den bazılarının kimi insanları, doğrudan doğruya isim vererek tekfir ettikleri, bilinen bir gerçektir. Çünkü onlar, müşrik ve kafir olarak adlandırılmayı hak etmişlerdi. Yoksa, ben şahadetimi (iki şahadeti) getiriyor, namaz kılıyor, oruç tutuyor, zekat veriyor ve hacca da gidiyor olabilirim. Ancak “Ben Ahmed Kadiyani’nin Allah katında Rasul olduğuna ve Allah’ın ruhunun seyyid (Ahmed) Bedevi’nin bedenine intikal ettiğine inanıyorum.” diyen insanın kafir olduğunu nasıl söyleyemeyiz?

Hak herkesten daha aziz ve yücedir. Bu hususta asla tekfir etme kılıcı küfür ve

kafir adını haketmiş olanlar ve bunun Şeriattaki şartlarını üzerlerinde taşıyanlara özellikle fiili yapan kimsenin yaptığı şeyi bilmesi ve ikrah durumunun tahakkuk etmemesi halinde karşı, Hak ehlinin boyunları üzerinde duran bir töhmet kılıcı olarak musallat edilmesi gerekmez.

Allame el-Alusi'nin, kabirciler ve kabre ibadet edenler hakkında gayet ince ve ihtiyatlı olan sözünü İmam İbni Teymiyye, teyid ederek onlar hakkında "tekfir" hükmünü vermek için acele etmemek ve aleyhinde hüccet ve delil sabit olmadıkça bu hükümden kaçınmak gerektiğini söylerken, şöyle demektedir: "Ve kabirlere ibadet edenler hakkında ilim sahibi olanlardan herhangi bir kimse onların kafir olmadıklarında tereddüt eder olmamıştır. Onların sözlerinin maksadı budur. Böyle kimseler, tevbe ettirilmeden ve haklarında delil olacak birşey olmadan öldürülmezler.

Yahut bunun gibi müslümanlardan herhangi bir kimseyi ilim ehlinde hiçkimse tekfir etmemiştir. Şeyhülislam'ın bu konuda başka sözleri de vardır. Yararının olacağını düşünerek birkaçını aynen nakledeceğiz.”⁷⁸ dedikten sonra, İbni Teymiye'nin sözlerini nakletti...

Bukonuda (Abdulfettah) Ebu Ğudde'nin, tekfir etmek için acele etmekten kaçınılması gerektiğini, şirk ve küfür olan bir ameli işleyenin küfrüne hüküm vermek için, sözlerini İbni Teymiye'nin ve Hanefi alimlerinden bazılarının da sözleriyle destekleyerek, önemli açıklamalarda bulunur. Özet olarak şunları söylemektedir:

“Bid'at ehli olanlardan, apaçık ve sarih bir biçimde küfür sâdır olmayıp, dinden bilinip inanılması ve amel edilmesi gereken emirleri inkar etmedikleri sürece tekfir

78 Gayetu'l-Emani, 1/30, 36.

olunmazlar. Meğerki aleyhlerine, küfürlerine gidecek yolu açan bir hüccet olsun. Bundan sonra onların küfrüne, mürted olduğuna ve İslam dininden çıktıklarına hükmedilir.”⁷⁹

Şeyhülislam İbni Teymiye diyor ki: “Bunun aslı, Kitap, Sünnet ve İcma’ya göre küfür olan söze ‘o söz olarak küfürdür’ denir. Bu da Şeriat’taki delillerin gösterdiği istikamette bir hükümdür. Zira “iman”, Allah ve Rasûlü’nden alınan hükümlerdendir. Bu küfür sözü söyleyen herhangi bir kimse hakkında, “tekfir şartları” gerçekleşinceye ve buna engel olacak sebepler de yok olmayıncaya kadar kimse “tekfir” edilemez. Mesela birisi İslam’a girişine yakın bir zamanda şarap veya faiz haram değildir

79 Kitabu’l-Mukiza’, (ez-Zehebi) adlı asere Ebu Ğudde’nin yazdığı “tetimme’de, s. 147, 165.

dese, veya çöllerde yetişen bir kimse olsa, yahut bir sözü duyup onun Kur'an'dan veya bir Hadis işitip bunun Rasûl'ün Hadislerinden olduğuna inanmasa, -tıpkı Selef-i Salihinden bazılarının hiç duymadıkları bir hadisi inkar etmeleri gibi- diye örnek verdikten sonra, şöyle dedi: “Bunlar hakkında kesin olarak Kitab'tan hüccet sabit olmadıktan sonra “tekfir” olunmazlar. Rasûller gönderildikten sonra, insanların bir hücceti olmasın diye (en-Nisa: 165) Allahu Teala bu ümmetin hata ve unutkanlıktan dolayı işlediklerini bağışlamıştır.⁸⁰

İbni Teymiye, sözlerine şöyle devam ediyor: “Tekfir konusuna gelince, Ümmet-i Muhammed'den ictihad edip hata eden ve bu içtihadından hakkı amaç edinip de hatasından dolayı bulamayan kimse tekfir olunmaz; bilakis onun hatası ba-

80 Mecmuu'l-Fetava, 35/165.

ğışlanır. Kim kendisine apaçık bir şekilde Rasûl'ün getirdiği malum olduktan sonra, Rasûl'ün getirdiği hidayete aykırı davranır ve mü'minlerden başkasının yoluna uyar-
sa, kafirdir. Kim de hevasına uyar ve Hak-
kî öğrenme yolunda kusur yapar ve ilmi
olmadan konuşursa, o asi ve günahkardır.
Fasık da olabilir, iyilikleri kötülüklerine ter-
cih eden bir kimse de olabilir.”⁸¹

Bir başka yerde şöyle der: “Bu bir gerçektir ki ben ve benimle beraber olan herkes bilmektedir ki, ben bir insana, hak-
kında Risaletle karşı gelip ona aykırı dav-
randığında kafir, fasık veya asi olacağını
isbat eden bir hüccet olmadıkça hüküm
vermeyi şiddetlice yasaklayanlardanım.
Ben bunu da ifade etmek isterim ki, Allahu
Teala bu ümmetin genel anlamda söz ve
amel meselelerinde işlediği hataları bağış-

81 Mecmuu'l-Fetava; 12/180.

lamıştır. Bu güne kadar bildiğimiz, Selefin bu konudaki birçok meseleleri tartışmalarına rağmen onlardan hiçbirisinin muayyen bir kimseyi ne küfür ve fıska, ne de isyanla suçladıklarına şahid olunmaz.”

İbni Teymiye, sonra bazı örnekler vererek şöyle konuşur: “Ben insanlara her zaman şunu açıklardım: Selefin ve İmamların, “şöyle şöyle diyenin mutlak anlamda kafir olduğuna” dair söyledikleri sözler haktır. Ancak, tekfiri mutlak geniş anlamda kullanmakla belli kimse hakkında kullanmak arasındaki farkı gözetmek zaruridir. Tekfir meselesi, karşılığında Allah’ın Cehennem azabından söz ettiği bir ameldir. Velew ki bu meseleye giren söz, Rasûl’ü yalanlamak bile olsa. Fakat böyle bir kimse İslam’a daha yeni girmiş olabilir veya ilim elde edebilme imkanı çok zayıf olan uzak bir çöl bedevisi olabilir. Böylesi, inkar ettiği şeyde aleyhine hüccet sabit olma-

dıkça tekfir olunmaz. Olabilir ki, bu insana hiç duyurulmamış veya duymuş olduğu halde onun ilminde sabit olmamış veya onun o naslara karşı olan diğer bir nassı bilmesi sözkonusudur. Bu nedenle de onu tevil etmiş olabilir. Velev ki bu tevilinde hata etmiş olsa bile. Ben bu meselelerde daima Buhari ve Müslim’de bulunan şu hadisi hatırlarım: Adamın birisi diyor ki: “Ben öldüğüm zaman beni yakınız. Sonra küllerimi toprağa sürüp alınız ve denize atınız. Eğer Allah takdir etmişse bana öyle azap edecek ki, insanlardan hiçbirisine bu azabı vermeyecektir.” Bu vasiyetini yerine getirdiler. Allah o kula öldükten sonra sorar: “Seni bu yaptığına iten sebep neydi?” Kul da şöyle der: “Senden korkum!” Allah da onu bağışlar.⁸²

82 Buhari, Kitabü'l-Enbiya, 4/144-151; Müslim, 4/2110 (2756).

Bu insan, Allah'ın kudretinden ve öldükten ve toprağa gömüldükten sonra onu tekrar dirilteceğinden şüphesi olan biriydi. Ancak Allah'ın kendisini cezalandırmasından da korkan bir mü'mindi. Allah da bundan dolayı onu bağışladı. İctihad ehlinden olan ve Allah Rasûlü'ne uymakta azim ve hırs sahibi olan bir insanın bağışlanması ise, diğerlerine göre daha uygun olur.”

İbni Useymin şöyle diyor: “Bir kimse “siz te'vil ehlini kafir veya fasık olarak görüyor musunuz?” derse ona deriz ki; bir kimsenin kafirliği ve fasıklığı hükmü bize değil, Allah'a ve O'nun Rasûlü'ne ait bir hükümdür. Bunun kaynağı ve başvurulacak merci, Kitab ve Sünnet'ten ibaret olan Şeriat ahkamıdır. Bunun için hiçkimse, Kitap ve Sünnet'ten hakkında delil olmadan ne tekfir edilir, ne de ona fasık denilir.

Müslüman hakkında asıl olan, onun zahirde adalet ehli ve İslam olduğudur.

Bunu ortadan kaldıracak şer'i bir delil olmadıkça, onun adalet ve İslam'ının devamlılığına hükmedilir.

Hiçbir şekilde böyle bir insana kafir veya fasık denilmesinde acele etmek caiz değildir. Çünkü bunda sakınılması gereken iki büyük tehlike vardır.

Birincisi; kendisi hakkında hüküm verdiğimiz kişiye yönelttiğimiz hüküm de Allah'a yalan iftirada bulunmak olabilir.

İkincisi ise; Müslim'in Abdullah b. Ömer yoluyla Allah Rasûlünden rivayet ettiği bir hadisteki uyarıdır:

Rasûlullah şöyle buyurur: "Kişi kardeşine kafir derse, onlardan birisine bu hüküm geri döner."⁸³

Bir rivayette şöyle buyrulur: "Eğer o

83 Müslim, Kitabu'l-İman, Babu Beyani Hali Men Kale li Ehiyyi'l-Müslimi ya Kafir, 1/60, 79 (111).

kimse kafir ise, öyledir. Yoksa bu söz kendisine döner.”⁸⁴

Yine Müslim’de Ebu Zerr’den gelen bir rivayette Allah Rasûlü şöyle buyurur: “Kim bir kimseyi kafir veya Allah’ın düşmanı olarak çağırır da o kimse öyle değilse, bu hüküm ona geri döner.”⁸⁵

Buna göre, bir müslüman hakkında “küfür” veya “fisk” hükmü verilmeden, iki şeye dikkat edilmesi gerekir:

Birincisi: Küfrü veya fıska gerektiren söz veya amel hakkında Kitab veya Sünnet’ten delil.

İkincisi: Bu hükmün, belli bir sözü söyleyen veya ameli işleyenin küfrü veya fıska hakkında geçerli olabilmesi için gerekli şartların bulunması ve özür teşkil edecek olan engellerin ortadan kalkması.

84 A.g.e., 1/79.

85 A.g.e., 1/79 (112).

Bu şartların en önemlilerinden birisi, bu söz veya amelin kafir veya fasık olmasına neden olacağını bilmesidir.

“Kim kendisine hidayet apaçık belli olduktan sonra mü’minlerden başkasının yoluna uyarsa, onu yöneldiğine iletir ve sonra da Cehennem’e koyarız. Orası ne kötü bir yerdir.” (el-İsra, 115)

“Allah bir kavmi hidayete erdirdikten sonra, onlara korkacaklarını açıkça bildirmeden şaşkıncı değildir. Allah herşeyi bilicidir. Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. O diriltir ve öldürür. Sizin Allah’tan başka ne bir veliniz, ne de çok yardımcı olacak bir kimseniz yoktur.” (et-Tevbe, 115-116)

Bunun için ilim ehli olanlar şöyle demişlerdir: Farzları reddeden kimse daha yeni İslam’la tanışmışsa, farzları tamamıyla öğreninceye, hakkındaki özür engelleri or-

tadan kalkıncaya kadar ve onu küfre veya fiska düşürücü olan şeylerin onun iradesiyle meydana geldiği belli olmadan tekfir olunmaz? Bunun misalini vermek gerekirse, küfrü gerektirecek olan söze veya amele rızası olmadan ikrah ile zorlanması durumunda tekfir olunmaz.

“Kalbi iman ile mutmain olduğu halde (dinden dönmeye) zorlanan hariç kim iman ettikten sonra gönülden küfre razı olursa, onların üzerine Allah’tan bir gazap ve onlar için büyük bir azap vardır.” (en-Nahl, 106)

Şiddetli sevinç ve üzüntü, korku veya benzeri durumlarda ne diyeceğini bilemeyecek kadar şaşırıp akli dengesini yitirmek de verilebilecek örnekler arasındadır. Bunun delili, Müslim’in Enes b. Malik’ten, O’nun da Allah Rasûlü’nden rivayet ettiği bir Hadistir. Allah Rasûlü şöyle buyurdu:

“Allah, kulunun tevbesi karşısında sizden birinin bir çölde devesinin ipi çözülerek üzerinde yiyeceği ve içeceği bulunduğu halde kaybolmasından sonra, gelip bir ağacın gölgesinde ona sırtını dayayarak oturup devesinden iyice ümidini kestikten sonra, birdenbire, devesini yanibaşında dimdik duruyor görüp, kalkıp onun yularından tutarak, sevincinin şiddetinden ötürü “ey Allah’ım! Sen benim kulum, ben senin Rabbinim!” diyerek hata yapmasındaki sevinçten daha şiddetli sevinir.”⁸⁶

Böylece biz, “tekfir” meselesiyle ilgili olarak, alimlerin önerdikleri Şer’i şart ve kayıtları açıklamış olduk. Allah daha iyisini bilir.

86 el-Kavaidul-Musla fi Sifati’l-Nüsna, s. 116-119; Buhari, Kitabu’d-Deavad, 7/146, Müslim, 4/2104 (2747).

SONUÇ

Bu araştırmamızın sonucunda karşımıza şu meseleler çıkmakta:

1. Hanefi alimlerinin; kabirci bid'at ehline karşılık vermeleri ve İslam toplumlarında şirk'in türlerini, sebeplerini ve onun açık alametlerini açıklığa kavuşturmaları hususunda gerçekten değerli gayretleri olmuştur.

2. Müslümanların çoğu Tevhid'in gerçegi bilmedikleri için, farkında olmadan şirke düşmektedirler.

3. şirk kavramının bazı müslümanlara göre anlamı, sadece, taşa, ağaca veya puta tapmaktan ibarettir.

Bu nedenle böyle insanların birçoğu itaat, boyun eğme, uyma, sevgi ve ibadette koştukları şirk ancak ve ancak kulluk

ve Şirk konusundaki cehaletlerindendir.

4. Şirk tüm görünüŐleriyle insanı al-
çaltmak ve onu zelil kılmaktan başka bir-
Şey değildir. Zira Şirk, insanın mahluklara
karşı boyun eğmesine ve kendisine hiçbir
zarar ve yarara malik olmadıkları gibi, ne
lm, ne hayatı ve ne de yeniden diriliŐi
ellerinde bulundurmayan insanlara kulluk
etmesine sebeptir.

5. Őari', Şirke götürecek veya Şirke se-
bep olacak her söz, davranıŐ ve kasıttan
insanı Şiddetlice sakındırmıştır.

Özetle söyleyecek olursak; bu çalıŐma,
gayretlerini gayet yetersiz gören bir insa-
nın çabasıdır. Şüphesiz bu çalıŐmamızda
eksiklerimiz, hatalarımız ve kusurlarımız
olmuştur. Bunlar zaten yaratılmış olanla-
rın özelliklerindendir. Saygı değer okuyu-
cudan ricam, eksiklik ve hatamızı mazur
görmesidir.

Allah'tan dileğim odur ki, bu çalışmayı halis kılarak kerem sahibi zatı için kabul buyursun ve hepimizi Kitab'ının hidayetine ve Rasûlü'nün Sünneti zerine yaşamakta muvaffak kılsın. Tüm niyetlerin ardındaki gerçeği bilen Allah'tır. O bize yeter. Ve O ne güzel vekildir!

Szmzn sonu; hamd alemlerin Rabbi Allah'adır!

* * *

İÇİNDEKİLER

Birkaç Söz.....	5
Şirkin Çeşitleri:	8
Büyük Şirk:	8
Büyük Şirk'in Çeşitleri	8
* Duada Şirk:.....	8
* Niyet ve Arzuda Şirk:	9
* Sevgide Şirk:	10
* İtaatte Şirk:.....	10
* Tasarrufta Şirk:.....	13
* Korkuda Şirk:.....	13
* Tevekkülde Şirk:	14
2. Küçük Şirk:.....	16
* Kavî Şirk:	16
* Fiilî Şirk:	17
* Kalbi Şirk:	17
Riya dört türlüdür:	17

* Şirk-i Hafî (gizli şirk):	19
Küçük ve Gizli Şirkin Keffareti.....	20
BAZI ŞİRK OLAN AMELLERDEN ÖRNEKLER....	22
* Sihirbazlık ve gözboyayıcılık:	22
* Kehanet (Gaibden haber vericilik):	22
* Sihri bozmak:	23
* Müneccimlik (Yıldıznamecilik veya Astroloji):	23
* Nazarlıklar:	24
Nazarlıklar iki türdür:.....	24
* Okuma (Rukye):	25

ŞİRK KİTABI

Önsöz.....	29
------------	----

Birinci Bölüm

HANEFİ ALİMLERİNE GÖRE ŞİRKİN TANIMI	35
---	----

İkinci Bölüm

HANEFİ ALİMLERİNE GÖRE ŞİRKİN TÜRLERİ....	41
---	----

Üçüncü Bölüm

HANEFİ İMAMLARININ TEVHİDİ KORUMAK İÇİN SAKINDIRDIKLARI ŞİRKE GÖTÜREN VESİLELER	57
---	----

Dördüncü Bölüm

HANEFİ İMAMLARININ SAKINDIRDIKLARI

BAZI ŞİRK ÖRNEKLERİ.....	61
1. Şirk'in Zahiri Alametleri ve Farklı Şekilleri.....	74
Cahiliye Çağı İnsanlarının Şirki ve Dalaletinin Gerçeği	79
2. Şirk Gerçeği ve Şirk Olan Ameller	81
3. Kuşatıcı ve Kavrayıcı bir İlim Allah'ın Sıfatlarındandır.	85
4. İradesi ve Kudretiyle Müstakil Olarak Tasarruf Sahibi Olmak Sadece Allah'a Ait Bir Özelliğdir.	87
5. İbadetler ve O ibadetlerin Özellikleri Sadece Allah'a Mahsustur.....	89
6. Allah'a Kulluk ve Teslimiyete Özgü Alametler	96
SONUÇ.....	123